ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԷ· Կ·ՊՈԼԻՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1, 1904 ԹԻՒ 36

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Ա· Գ· ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Հ· Ս· ՊԱՐՆԸՄ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ· կը հրատարակուի ամեն շաբաթ օր։ Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դահեկան արծաթ, օտար երկիրներու համար 1 1/2 տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7 3/4 Ֆրանք։ Մէկ թերթի գինն է 30 փարա։ Ամսաթերթին տարեկան գինն է 6 դահեկան ամեն տեղւոյ համար։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։ Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր· Հ· Ս· Պարնըմ, Ամերիկան Խան, Կ· պոլիս։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻԻՆ Ա· Յ· ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԹՈՒՇՈՒ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈԼԷՋ, ԱՅՆԹԱՊ

Հաստատութիւնս ունի մէկէ մինչեւ եօթը տարի տեւող դասընթացքներ Քրիստոնէական կրօնքի, բնագիտութեան, չափագիտութեան, կենսաբանութեան, պատմութեան, իմաստասիրութեան, տնտեսագիտութեան, Օսմաներէնի, Հայերէնի, Անգլիերէնի, Ֆրանսերէնի, Նոր Կտակարանի Յունարէնի եւ երաժշտութեան։ Տարեթուականն է 9 եւ 10 ոսկի Օսմ.։ Յայտագիրները կը ղրկուին ձրի, երբ խնդրուին Տնօրէնութենէն։

Ցառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպ. 14ին։ Բոլոր ուսանողները ներկայ գտնուելու են այդ օրը կամ այդ օրէն առաջ։ Նորեկ եւ «պայմանեալ» կամ միւսանգամ քննելի ուսանողներ իրենց քննութիւններն ալ արտելու են՝ դասալանդութիւնները չսկսած։

ԱՒԵՏԱՒՐԻՔ

ԹԱԲԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ծ֊. Կ֊ ՊՕԼԻՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1, 1904 ԹԻՒ 36

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա֊ Ռ֊ ԿՐԻՆ ՏՆՕՐԷՆ֊ԽՄԲԱԳԻՐ Ա֊ Ս֊ ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ճափոն 625֊— Երիտասարդութեան Մեզ Ժուժկալութիւն 627֊— Անցեալ կեանքերու Ջայնը 629֊— Ի՞նչ է Մեղք 630֊ — Պատմութիւն Մէյրի Հոնսի եւ իւր Աստուածպաղատնիդեսը 634֊— Նորագիւտ Զգայարան Մը 636֊— Պաղտպանիչ Գոյներ 637֊— Ջուրը Ի՞նչպէս կրակ կը մարէ 637֊— Ողղ Թաղուտ 637֊ — Երրորդ Տարին 638֊ — Ինչո՞ւ Աստուածաբանութեան կը հետեւին 639֊— Ամերիկեան Մեծ Տօն 640֊— Ջանազան Նօթեր 643֊— Երգնկա 644֊— Ազդ 644֊— Քաղաքական Լուրեր 645։

ՃԱՓՈՆ

[Խմբագրական]

5.

Ճափոնի խորհրդարանը երկու ժողովէ կը բաղկանայ։ Ներակոյտը 300 անդամ ունի, որոնց մէկ մասը ցմահ անդամ կը մնայ, մէկ մասն ալ եօթը տարի։ Առաջին մասը կը բաղկանայ կայս. ընտանիքի պատկանող իշխաններէ, աղնուականութեան բարձրագոյն երկու դասակարգերու անդամներէն եւ արժանաւոր ծառայութիւններու կամ նշանաւոր ուսումնականութեան իւ վարձ կայսեր կողմէ անուանուած մարդերէ։ Ներակոյտի միւս անդամները մասամբ կ'ընտրուին աղնուականութեան խոնարհագոյն դասակարգերէն նոյն դասակարգերու մարդոց քուէով։ կան նաեւ ընտրուած ուրիշ կարգ մը անդամներ։ Երեսփ. ժողովը ունի 369 անդամ, որոնք քուէարկութեամբ կ'ընտրուին։ 25 տարեկանէ վեր ամէն չափահաս արուներ, որոնք տարի մը բնակած են ընտրական շրջանակին մէջ եւ սակաւ ստացուածք ունին, որպէս կը տեսնուի իրենց վճարած տուրքերէն, քուէատու են։ Երկու ժողովներուն նախագահները 5,000ական ենէն կ'ընդունին իբրեւ տարեթոշակ, դեր նախագահները 3,000ական եւ անդամները 2,000ական բացի ի ճամբու ծախքէ։ Մինչ բերելով թէ 9 ենէն մէկ ոսկիի հաւասար է, կը տեսնուի թէ ասոնք մեծ տարեթոշակներ չեն։

Կառավարութեան դատական ճիւղին մէջ ալ վարձատրութեան նոյն համեստ համեմատութիւնը կը տիրէ։ Դատաւորները կ'անուանուին ցմահ պաշտօնավարելու պայմանով։ Ստորագոյն կարգի դատաւորներ այնպիսի տարեթոշակ մը կ'առնեն, որ իբր 160 ոսկիի կը հաւասարի։ Բարձրագոյն աստիճաններու մէջ դատաւորներ կան որոնք 960 ոսկի կ'առնեն։ Գերագոյն Ատեանի նախագահը կ'առնէ 1,200 ոսկի։ Ճափոնի օրէնքները մեծ մասամբ Նափոլէոնեան օրինագրքին վրայ ձեւուած են։ Մր. Զէյմպրլէն կ'ըսէ թէ ուսման ոչ մէկ ճիւղ իրաւագիտութեան չափ սիրելի է այսօր Ճափոնցի երիտասարդներուն։ Շատ անգամ պետական պաշտօն ընդունելու առնդուխ մը կ'ըլլայ այն։ Բայց ասոր, իր իսկ բնութեամբ զրաւիչ է անոնց համար։

1903ի վերջը, պատերազմը դեռ չսկսած, Ճափոնի բանակը 273,268 սպայէ եւ զինուորէ կը բաղկանար, իսկ նաւատորմը 8 զրահաւորէ, 22 յածանաւէ, 30 ծովառմբակիր եւ 15 ծովառմբակրահալածէ, 19,000 ծովային զինուորով։ Ուրիշ

նաւեր ալ դեռ կը չինուէին։ Ճափոնի առեւտրական նաւերն յիշած ենք ուրիշ յօդուածի մը մէջ։ Ճափոնցիները ծով կը սիրեն եւ լաւ նաւազ կ'ըլլան։ Եթէ իրենց պետութեան կանոնաւոր զարգացման առջեւ արգելք մը չելլէ, անտարակոյս աշխարհի առեւտրական չարժման մէջ աւելի մեծ դեր պիտի ունենան ապագային։ Իբր 300 տարի առաջ նաւաչինութիւն սկսան բաւական ընդարձակ չափով, բայց ուրիշ ազգերու հետ ամէն հաղորդակցութիւն խզելու սխալ քաղաքականութիւնը որդեգրեցին եւ իրենց նաւերէն չատեր փճացան։ Ճափոն, Մեծ Բրիտանիոյ նման, կղզիներէ բաղկացող պետութիւն մ'է, եւ դիւրին է հաւատալ որ արդի Միքատոյին լուսաւորեալ վարչութեան տակ Ճափոնցիները պիտի ըլլան, եւ արդարեւ սկսած են արդէն իսկ ըլլալ արագապէս, ծովային ազգ մը, Արեւելքի Բրիտանացիները։

Նախորդ յօդուածի մը մէջ համառօտիւ յիշած ենք երկաթուղիները։ 1900 տարւոյ Մարտի վերջը չահագործուող երկաթուղիներու համագումար երկայնութիւնն էր 7,648 հազարամեթր։ Բաղդատութիւն մը պիտի դիւրացնէ հասկնալ այս գումարին նշանակութիւնը։ Իտալիա, թէպէտ Ճափոնի նման կղզիներու չարք մը չէ, այլ՝ երկայն ու նեղ թերակղզի մը, որու մէջէն լեռնաշղթայ մը կ'անցնի գրեթէ ծայրէ ծայր, քիչ մը կը նմանի Ճափոնի։ Հոն ալ երկաթուղիները մասամբ տէրութեան սեփականութիւն են, մասամբ ալ ընկերութիւններու։ Երկաթուղիներու չինութիւնը վայրաչարժին հնարուելէն քիչ ետեւ սկսաւ հոն եւ յառաջ տարուեցաւ Եւրոպական ուրիշ երկիրներու մօտաւորութենէն, նաեւ ամէն տարի ուրիշ երկիրներէ հոն եկող զբօսաշրջիկներու չատութենէն։ Այսու ամենայնիւ հինգ տարի առաջ ունէր միայն 15,600 հազարամեթր երկաթուղի, որ Ճափոնականին իբր կրկինն է։ Այս կը ցուցնէ թէ Ճափոն ա'րքան մեծ գործունէութիւն ունեցած է երկաթուղիի չինութեան մէջ։ Առաջին գիծը որ չինուեցաւ՝ միացուց Թոքիօ իր նաւահանգստին Եոքոհամայի հետ։ Սկսաւ 1870ին եւ լմնցաւ 1872ին։ Երկայնութիւնն էր 29 հազարամեթր։ Ճարտարագիտական մեծ դժուարութիւններ կ'ելլեն երկրին լեռնային հանգամանքին պատճառով։ Ասոր համար երկաթուղիները ծովափերէ կ'ընթանան մանաւանդ քան ներքնազաւառի բարձրադիր սահմաններէն, ուր աւելի ապահով պիտի ըլլային պատերազմի ժամանակ։ Ճափոնի գետերէն ոմանք փոքր ձորեր են չոր եղանակի մէջ, եւ անձրեւներէ ետեւ յորդելով լայն ու արագընթաց յորձանքներ կ'ըլլան։ Այս յորձանքներու վտանգներէն խուսափելու համար երկաթուղիներէն ոմանք գետերու ներքեւ փորուած փապուղիներէ կ'անցնին։ Երկաթուղիներուն իրր մէկ չորրորդը կառավարութեան սեփականութիւն են, իսկ մնացեալը մասնաւոր ընկերութիւններու։ Կառավարով ճամբորդութիւնը չատ աժան է, այնպէս որ ըստ Մր. Չեյմպըրլէնի Ճափոնի մէջ առաջին կարգի տոմսակը աւելի սուղ չէ քան երրորդ կարգի տոմսակը Անգղիոյ մէջ։ Այսու ամենայնիւ երկաթուղիները բաւական մեծ չահու աղբիւր եղած են կառավարութեան եւ չահագործող ընկերութիւններուն։

Ժամանակ հաշուելու մասին Ճափոն լիովին եւրոպականացած է։ Բայց այս՝ վերջերս տեղի ունեցած է։ Օրը 24 ժամու կը բաժնուի հոն եւ կէսգիշերէն կ'սկսի, այնպէս որ կէսգիշեր եւ միջօրէ ժամը 12ին կ'ըլլայ։ Շաբաթն ալ ընդունուած է եւ կիրակին ոտն կը նկատուի։ 365 օրով տարին կը բաժնուի նաեւ 12 ամսի, եւ Գրիգորեան (նոր) տոմարը կը գործածուի 1873ի Յունվ.էն ի վեր։ Թուականը որմէ կը հաշուուի իրենց տարին, ինչպէս ըսած ենք առաջ, իրենց առաջին կայսեր Ճիմմուի գահակալութեան թուականն է Քրիստոսէ 660 տարի առաջ։ Այս բանները կը գրենք մենք 1904 Օգոս. 19ին (Ն. Տ.)։ Ճափոնցի մը պիտի գրէր այս թուականին տեղ 2564 Օգոս. 19։ Ժամանակ հաշուելու դրութիւնը մինչեւ վերջերս տարբեր էր Ճափոնի մէջ։ Շաբաթը կամ եօթնեակն իրրեւ ժամանակի բաժանում անծանօթ էր։ Ամիսն ալ նոր լուսնէ նոր լուսին կը հաշուուէր Արաբական տարւոյ ամիսներուն նման։ Իրր երեք տարին անգամ մը յաւելուածական ամիս մը կը ներմուծուէր՝ ամանորը տարւոյն նոյն ժամանակը բերելու համար։ Ամիսներուն անուն չէր տրուեր, այլ թիւ մէկ, երկու, երեք, եւն.։ Ճափոնական հին դրութեան մէջ վայրկեան չկար, եւ Ճափոնական մէկ ժամը մեր երկու ժամուն հաւասար էր։ Բայց այս այսպէս էր գիշերահաւասարներու ժամանակ (երբ գիշեր ու ցերեկ հաւասար կ'ըլլան)։ վասն զի Ճափոնցիները ժամը միշտ վեց կը կոչէին արեւածագին եւ արեւամուտին։ Արեւածագէն մինչեւ մայրամուտ վեց ժամի կը բաժնուէր ժամանակը եւ մայրամուտէն մինչեւ արեւածագ նմանապէս։ Ուստի միջնամարայնի ցերեկեայ ժամերը չատ աւելի երկար կ'ըլլային քան գիշերային ժամերը, եւ միջնաձմերայնի ցերեկեայ ժամերն աւելի կարճ քան գիշերայիններն։ Տարօրինակ ուրիշ բան մ'ալ սա էր որ ժամերը դէպ ի ետ կը հաշուուէին։ Կէսօրը (12 Ը. ե.) կ'ըլլար

ժամը 9 ըստ Ճափոնցւոց, ժամը մէկ (Ը. Ե.) կ'ըլլար 8½ ըստ Ճափոնցւոց, 2 (Ը. Ե.) կ'ըլլար 8 ըստ Ճափոնցւոց։ Կէսօրէն հաշուելով ժամերը կ'ըլլային 9, 8, 7, 6, 5, 4։ Այս վերջինը կ'ըլլար կէսգիշերէն Ճափոնական մէկ ժամ առաջ։ Ապա կէսգիշերին դարձեալ ժամը 9 կ'ըլլար եւ ժամերը նոյն կարգով կը հաշուուէին առանց 3, 2 եւ 1 գործածելու։ Այսպէս կը հաշուէին Ճափոնցիները իրենց ժամանակը մինչեւ իրենց արդի վեհապետին իշխանութեան «լուսաւորեալ թուականը»։

Կլիմային նկատմամբ քանի մը բաներ կը գտնենք Մր. Զէյմպըրլէնի գիրքէն։ Տեղացող անձրեւին քանակը մեծ է։ Այս մասին Ճափոն կը գերազանցէ զՄեծ Բրիտանիա, որ Եւրոպայի ամէնէն թաց երկիրն է։ Թոքիօի դիտարանին տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ 13 տարուան չրջանի մը միջոցին անձրեւային օրերու տարեկան միջին թիւն եղած է 138½ եւ անձրեւի տարեկան քանակը 58⅓ Անգղ. մատնաչափ, կամ աւելի քան 2 կանգուն։ Նուազագոյն անձրեւի ամիսներն են Նոյ., Դեկ., Յունվ. եւ Փետր. ամիսները։ Մինչ այս պետութեան մէջ թաց մէկ եղանակ կայ —ձմեռը, Ճափոնցիները ճիշտ այդ եղանակին իրենց ամէնէն պայծառ օրերը կ'ունենան։ Թոքիօի բարեխառնութեան ատիճանը քիչ անգամ սառուցման կէտէն վար կ'իջնէ ձմեռը։ Հիւսիսային հովերը գրեթէ անընդհատ կը փչեն ձմեռը, եւ հարաւային հովերը ամառը, այնպէս որ հարաւ նայող սենեակները հիւսիսային բաժերէն պաշտպանուած են եւ ամառնային սիւքսերէն կ'օգտուին։ Յունիսէ մինչեւ Օգոստոս ենթակայութիւն կայ մրրկի, որոնք տարին չորս հինգ անգամ կը պատահին։ Մշուշները, ինչպէս եւ անձրեւները, ընդհանուր են ամառը, եւ խոնաւութիւնն այնչափ մեծ է որ անկարելի է բաները ժանգոտելէ պահպանել։ Օր մը միայն չգործածուող կօշիկներ այս կանաչորակ սպիտակ խաւով կը ծածկուին։ Լուցկիները չեն վառիր եւ նամակի պահարաններ առանց թրջելու կը փակչին։ Կլիման նպաստաւոր կը համարուի տղայոց, բայց ոչ այնչափ՝ չափահասներու։ Յոնաւութեան ատոմութենէն ճնշող ազդեցութիւն մը կը գործէ մասնաւորապէս ջղային անձերու վրայ, եւ նպաստաւոր չէ հիւծախտաւորներու։ Գիտենք թէ Ճափոնացնակ Ամերիկացիներ ընդհանրապէս նուազ կորովի առողջութիւն կը վայելեն քան Թուրքիացնակ Ամերիկացիներ։

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 6ին (Ը. Թ.) ի Բէսթ, Գուշգափու։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
(Ծ. Գ. Գ.)

Բ

Մեր ժողովրդին մէջ երիտասարդութեան առեն ժուժկալութիւն ապահովելու համար նախ պէտք է աշխատիլ մէջ երիտասարդներուն բարոյական մթնոլորտը մաքուր պահել։ Ըստ մեծի մասին երիտասարդներու ժուժկալութիւնը կապակցութիւն ունի չափահասներու ժուժկալութեան հետ։ Տան մը մէջ հօր մը եւ մօր մը բարոյական կեանքը անմիջապէս կ'ազդէ զաւակներուն բարոյական կեանքին։ Մտաղներէն մէկուն բարոյական թուլութիւնը զաւակներուն՝ ժուժկալութեան կարեւորութիւն չտալուն եւ այդ տան բարոյապէս կործանման պատճառ կ'ըլլայ։ Տեսած ենք այնպիսի հայրեր ու մայրեր որոնք զգուշացած չեն իրենց զաւակներուն առջեւ բարոյականի հակառակ խօսքեր խօսելէ։ Եւ այս եղած է պատճառ այդ զաւակներուն բարոյական կործանման։ Անբարոյական վարժապետներու եւ վարժուհիներու այս նկատմամբ հասուցած վնասը յոյժ մեծ եղած է։ Վարժուհիին վարժապետի մը եւ կամ ուրիշ երիտասարդի մը ուղղած անվայել մէկ խօսքը կամ նայուածքը դպրոց մը լեցուն աշակերտներուն բարոյականին կործանման բաւական է։ Լրագիրներու մէջ երբեմն հոգեւոր պաշտօնեաներու բարոյական վիճակը խստիւ կը քննադատուի։ Եթէ ըսուածներուն մէկ հինգերորդը ճշմարիտ ըլլայ, այդ վիճակը բաւական կ'ըլլայ այդ պաշտօնեաներուն վարչութեան ներքեւ գտնուած ժողովուրդներուն բարոյապէս եղծանելուն։ Մեծ ազդեցութիւն ունի նաեւ ժողովրդին մէջ հոգեւոր կամ աշխարհային ամէն տեսակ կարեւոր դիրք եւ պաշտօն ունեցողներու բարոյական վիճակը։ Եւ միթէ տարակոյս կայ թէ երիտասարդներուն բարոյական ակզբունքներու վրայ ունեցած հաւատքը պիտի սարսի, եթէ անոնք իմանան թէ ազգին կամ եկեղեցիին մէջ կարեւոր դիրք ունեցողներ կը գտնուին, որոնք ապօրինաւոր յարաբերութիւններ կը պահեն եւ նոյն իսկ ապօրինաւոր զաւակներու տէր են։ Մօտերս Բիւզանդիոնի մէջ սոյն նիւթին վրայ քանիցս դրուեցաւ, եւ ի մէջ այլոց «Հօրդոյ» իրաւամբ ըսաւ, «Լաւ կ'ընենք եթէ քիչ մը խստապահանջ ըլլանք ազգային պաշտօններու դլուխ անցած անձերու ընտանեկան բարոյականին մասին . . . գոնէ իրը բարոյական պատիժ, ազգային–եկեղեցական պաշտօնեներու չկոչենք զանոնք անխտիր, չքաջալերենք մեղք, չուայտ կենցաղը, չմեծարենք ապօրէն կեանքերնին կամ ժամանակ անցընողները։ Հաւատաքննութիւն չէ ասիկա, այլ քաղաքակրթական»

Այս առթիւ սա գիտնանք թէ անկարելի է եւրիտասարդներուն աչքին փոշի նետել չափահասութեան տարիքի մէջ դտնուողներու բարոյական վիճակին նկատմամբ։ Անոնք չափահասներու բարոյական կեանքը չորս աչքով կը դիտեն։ Եւ ասոնց վրայ իրենց տեսած վարքին համեմատ իրենց համար կեանքի մատուիպարներ կը կազմեն։

Երկրորդ. Եբէտասարդները պէտք է որ կրթուին այս տեսին։ Պիտանի եւ օգտակար է իւրաքանչիւր անհատի դիտնալ սեռային տարբերութեան նշանակութիւնը, եւ մարմնի զարգացող անդամներուն կառավարութեան եւ պահպանութեան օրէնքները։ Եւ այս մասին մեծ օրհնութիւն կրնայ ըլլալ չիտակ եւ բարեպատեհ տեղեկութիւնը։ Մարդոց համար ինչ մեծ բարերաղդութիւն եղած է դիտնալ հնտախտին ընթացքը, հասկնալ ջուրին մաքրութեան ուշ դնելու պէտքը, սորվիլ պատուաստին օգտակարութիւնը։ Ջենք տարակուսիր թէ երիտասարդներուն մեծ մասը այս կողմանէ իրենց տգիտութեան զոհ կ'երթան։ Բայց այս մասին ո՞վ տեղեկութիւն պիտի տայ անոնց։ Ցարդ այս պաշտօնը ըստ մեծի մասին ամէնէն աւելի ապիկար եւ անվստահելի ձեռքերու յանձնուած է։ Կը նայիս՝ տասը տարեկան աղայմը 13–15 տարեկան պատանիի մը հետ գաղտագողի կը տեսնուի, կը նայիս՝ 14–15 տարեկան պատանի մը իր հասակակիցներուն հետ երկարօրէն կը տեսակցի։ Ինչի՞ վրայ կը խօսակցին։ Իրարու դաս կու տան։ Կատնքին ամէնէն փափուկ եւ ամէնէն դժուարին խընդիրներուն վրայ իրարու հետ կարծիքի փոխանակութիւններ կ'ընեն։ Ա՞ոնք են այս կարեւոր խնդրին վրայ դաստիարակելու սահմանուած ուսուցիչները։ Մեր հանրութեան մէջ անդէպ կը համարուի ծնողներու իրենց զաւակներուն հետ խօսակցիլը սոյն կարեւոր խնդրին վրայ։ Անհեթեթ դաղափար։ Լքենք սա կեղծ ամօթը։ Պարտիմք գիտնալ թէ, եթէ ծնողներ իրենց զաւակներուն կեանքին ու կենցաղին եւ ձայնին մէջ տարիներու յառաջ բերած փոփոխութիւնը տեսնելով հանդերձ, անոնց ֆիզիքական եւ բարոյական կեանքին մէջ երեւան եկած այն մեծ փոփոխութիւնները հաշուի չեն առներ, եւ այդ մասին իրենց զաւակներուն օգնել չեն ուղեր, իրենց զաւակներուն դէմ ամէնէն մեծ անհոդութիւններէն եւ անիրաւութիւններէն մէկը գործած կ'ըլլան։ Երիտասարդութեան մէջ ժուժկալութեան առաջին բանալին ծնողներուն ձեռքն է։ Դուն ուղես չուզես, ուրիշ պատանիներ եւ ոչ սակաւ ուրիշ դէպքեր քու զաւկիդ այս մասին տեղեկութիւն պիտի տան, բայց ոչ թէ քու ուզածիդ պէս եւ պատշաճ կերպով։ Արդ, աւելի աղէկ չըլլար եթէ իմաստութեամբ եւ սիրով դուն տաս այդ տեղեկութիւնը եւ անոր այս զգացումները առաջնորդես։ Դիտեմ, փափուկ է խնդիրը, եւ չատ զգուշութիւն պէտք է։ Բայց կ'արժէ։ Եւ այս կերպով դրած կ'ըլլաս երիտասարդութեան մէջ ժուժկալութեան հիմը։ Ծնողներուն ծառայութենէն նուազ կարեւոր չէ կրթութեան այս տեսակին մէջ այն ծառայութիւնը, զոր մեծ եղբայրներ եւ ուսուցիչներ պիտի կարենան կատարել։

Ինչպէս ուրիշ առթիւ յիշած ենք, չատ պէտք ունինք ոչ թէ երիտասարդները ահաբեկելով զանոնք անխիղճ բժիշկներու առաջնորդող անպիտան գիրքերու, այլ սոյն նպատակին համար խնամով եւ զգուշութեամբ պատրաստուած գիրքերու, իմաստութեամբ եւ խղճմտութեամբ գրուած գիրքերու։

Երրորդ. Ամառնային խնդիրը քանասոր և վայելուչ յիչի մը պրոելու է։ Մինչեւ որ հասարակութեան մը մէջ ամուսնական խնդիրը չլուծուի, այդ հասարակութեան բարոյական կեանքը չկրնար երաչխաւորուիլ։ Ընտանիքը մարդկային ընկերութեան հիմն է։ Բայց յուսալ թէ այս խնդիրը կանուխ ամուսնութեան օրէնքով կը լուծուի, անհեթեթ է։ Ժուժկալութիւն չէ միայն ապօրինաւոր յարաբերութիւններու մէջ չգտնուիլ, օրինաւոր յարաբերութիւններու մէջ ալ անժուժկալութիւն եւ անբարոյականութիւն կրնայ գտնուիլ։ Արդ, երիտասարդները չատ կանուխ ամուսնացընելը ոչ միայն չերաչխաւորեր ժուժկալութիւն երիտասարդութեան մէջ, այլ պատճառ կ'ըլլայ որ անոնք չվարժուին անձնազոհութեան եւ մնան նկարագիրներով տկար էակներ։ Ջանց ընենք այս տեսակ ամուսնութիւններու կենսաբանական, անտեսական եւ ուրիշ դժուարութիւններն ալ։ Միւս կողմանէ, առանց իրաւացի պատճառի, ամուսնութիւնը չափազանց յապաղելն ալ չկրնար արդարանալ։ Թէպէտ կ'ընդունինք թէ մարդ մերթ ընդ մերթ կրօնական զգացումներու բերմամբ, ամուսնութենէն հրաժարելով հանդերձ, դարձեալ կրնայ ժուժկալութիւն պահել, եւ սակայն կուսակրօնութեան չենք հաւատար։ Թէպէտ կրնանք երեւակայել մասնաւոր սկզբունքներ եւ կամական զօրութիւն ունեցողներ, որոնք իրենց վայելուչ նկատած պատճառներով ամուրի կեանքը կ'ընտրեն եւ կարող կ'ըլլան երիտասարդութեան մէջ ժուժկալութիւն պահել, եւ սակայն չենք տարակուսիր թէ, երիտասարդ-

ներուն իրենց կեանքի կոչումը որոշելէն եաքը, լոկ դիպուածական, արտաքին եւ անձնասիրական պատճառներով ամուսնութիւնը յապաղելը երիտասարդութեան մէջ ժուժկալութեան յոյժ վնասակար է։ Երիտասարդները 25–30 տարեկան ըլլալէ առաջ իրենց կեանքի գործը որոշած ըլլալու են։ Եւ առանց մանաւոր եւ ստիպողական պատճառներու ամուսնութիւնը այդ տարիքներէն վերջը թողուլ աղէկ չէ։ Հասարակութեան մը համար ուղիղ չէ որդեգրել այնպիսի սովորոյթներ եւ սկզբունքներ, որոնք երիտասարդներուն ամուսնութիւնը այս ժամանակէն եաքի թողելու կը հարկադրեն։

Զորրորդ. Եղբայրասէրդները պէտք է որ քաջիշ «կըշռեն» պէր ըլլան։ Ինչ ինչ արտաքին միջոցներ երիտասարդութեան մէջ ժուժկալութեան կ'օժանդակեն։ Օրինակի համար, զանոնք այնպիսի տեղեր առաջնորդել ուր սակաւ են փորձութիւններ, զանոնք օգտակար զբաղումներու պարապեցնել։ Եթէ դպրոցականներու արձակուրդի ժամանակները, հարուստի զաւակներուն անգործ օրերը, աղջիկներու տան մէջ պարապ անցուցած ժամերը տեւտրով, արհեստով, ընթերցանութեամբ եւ նման օգտակար զբաղումներով լեցնես, հանրութեան բարոյական կեանքին շատ մեծ ծառայութիւն մը ըրած կ'ըլլաս։ Բայց առաքինութեան մեծագոյն երաշխաւորութիւնը արտաքուստ չէ, այլ ներքուստ։ Անոնց բարձր սկզբունքներ սորվեցնենք. զոր օրինակ, անձնազոհում, պատուոյ զգացում, ուրիշներու իրաւունքին եւ պատուոյն յարգանք եւ մեծարանք, մտային եւ հոգեկան զգացումը մարմնայինէն եւ անասնականէն գեր ի վերոյ համարիլ, եւն.։ Զըսենք երիտասարդներուն «Աչխատէ ժուժկալ ըլլալ որքան կրնաս, բայց եթէ վերջապէս կարող չըլլաս յաղորդիլ, մարմնիդ պահանջները գոհացուր պատուաւոր ճամբով մը, ինչպես չունի։» Եթէ կ'ուզենք մեր ժողովուրդները ազատել բարոյական ապականութենէն, երիտասարդութեան մէջ կատարեալ ժուժկալութիւնը միշտ իբրեւ բարձրագոյն մտատիպար դնենք մեր երիտասարդներուն աչքին առջեւ։ Չմոռնանք նաեւ թէ ասոր մէջ ամէնէն զօրաւոր չարժառիթը կրօնական չրջանին մէջ կը գտնուի։ Կրօնքի դէմ որչափ առարկուի թող առարկուի, սակայն ոչ կարելի է եւ ոչ բանաւոր առարկել սա իրողութեան դէմ թէ երիտասարդութեան մէջ ժուժկալութիւնը երաշխաւորող հզօրագոյն չարժառիթներ Աստուծոյ հետ մեր առնչութենէն կը ծագին եւ Յիսուս Քրիստոսով յայտնուած կեանքէն կ'ընդունուին։ Ամէն այն ազդեցութիւնները, որոնք մեր երիտասարդները կ'ուժացնեն կրօնքէ եւ եկեղեցիէ, մեր ժողովուրդներուն բարոյական կեանքին մահացու հարուածներ են։

Արդ, մեր երիտասարդները, հաւատալով թէ երիտասարդութեան մէջ հնար է ժուժկալութիւն, պարտին ջանալ որ բարձր եւ պատուական սկզբունքներու տէր ըլլան, եւ սոյն օրհնեալ վիճակը ընդհանրացնեն մեր ժողովուրդներուն մէջ։

Վ Ե Ր Ջ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԱՆՑԵԱԼ ԿԵԱՆՔԵՐՈՒ ՁԱՅՆԸ

Քրիստոնէին ուրախարար համոզումներէն մին է թէ մահը ամէն բան չվերջացներ։ Մահ կոչուածը փոփոխութիւն, փոխանցում և փոխակերպում մ'է։ Անհատին կեանքը չվերջանար, երբ մարդկային հոգին իր մահկանացու բնակարանը թողու։ Քրիստոս "ի լոյս հանեց կեանքը և անմահութիւնը," և կ'ուրախանանք մտածելով թէ Քրիստոսով ննջողներ երկնային գործունէութիւններու մէջ անոր հետ միացած են յաւիտեանս յաւիտենից։

Կը հաւատանք թէ անհատին կեանքը կը չարունակուի միւս աշխարհին մէջ, բայց միանդամայն կը յիշենք յաճախ թէ այս երկրաւոր կեանքին մէջ իսկ անհատին ազդեցութիւնը չվերջանար, երբ մարմինն իր երկրաւոր հանգիստը մտնէ, այլ ինչպէս Աբէլի, նոյնպէս ալ ուրիշ ազնիւ չատերու համար կը ճչմարտուի սա խօսքը. "Թէպէտ մեռաւ, բայց տակաւին կը խօսի։"

Ընդհակառակ կեանքերու ձայնը ներկայ ևապագայ սերունդներու նկարագիրը և ճակատագիրը ձեւակերպելու հզօր միջոց է։ Փոխանցուած բարոյական և հոգևոր ազդեցութեան այս սկզբունքը նշանաւոր ճչմարտութիւն մ'է աշխարհի պատմութեան մէջ ճոխապէս ապացուցուած։ Մուրբերը, առաքեալները, մարգարէները և մարտիրոսները, որոնց անունները արձանագրուած են Սբ. Գրքին էջերուն և մարդկային պատմութեան հատորներուն մէջ, մեզի այնքան իրական ձայ-

ներով կը խօսին որ կարծես անոնց բերնի խօսքերը կը լսենք։ Անոնց անունները համբաւի երկրաւոր Տաճարի մը մէջ նշանակուած ըլլա՛ն թէ չըլլան, իրենց կեանքերը հզօր սա տարրեր են մարդկային նկարագրի կազմութեան և մարդկային անդրչիրիմեան ճակատագրի որոշման։ Փոխանցուած բարոյական ազդեցութեան սկզբունքը նոյնչափ ճշմարիտ է նաև այնպիսիներու նկատմամբ, որոնք հաւատարմութեամբ գրաւեցին իրենց կեանքի խոնարհ դիրքերը, որչափ այնպիսիներու՝ որոնք նշանաւոր հանդիսացան հանրութեան առջև։

Մեր կեանքերը երկրաւոր աշխատանքի ասպարէզէն մեր մեկնելէն ետքը երկար ժամանակ պիտի խօսին ուրիշներու։ Այս խորհուրդը ներշնչման աղբիւր և աղնիւ չանդրդրութեան խթան ըլլալու է։ Ճոխագոյն ժառանգութիւնը զոր կրնանք մեր ետև թողուլ այս աշխարհի մէջ՝ լիովին Աստուծոյ և մարդկութեան ծառայութեան նուիրուած կեանքի մը ժառանգութիւնը պիտի ըլլայ։

Ի՞ՆՉ Է ՄԵՂՔ

(Ց. Պ. կաթողիկոսեան, Նէ- Եորք)

Այս հարցումին չատ մը պատասխաններ տրուած են։ Ոմանք ըսած են. «Մեղք չկայ. ոչ բարի կայ եւ ոչ չար. մարդ ընելու է ամէն ինչ որ կ'ուզէ։» Սակայն յայտնի է թէ այս յիմարական պատասխան մ'է։ Խորհող մէկը բնաւ չկրնար մեղքին գոյութիւնը ուրանալ։ Այն մարդը որ կ'ըսէ թէ մեղք չկայ, իր ըսածին նշանակութիւնը չհասկընար։ Մարդկային ազգը բարոյական գիտակցութեան գալէն ի վեր մեղքը ճանչցած է եւ անոր զանազան կողմերն ու երեւոյթները զանազան պատկերներով ներկայացուցած է։ Մեղք այնքան ահռելի բան է եւ այնքան ուշագրաւ որ մարդիկ ամէն դարու, ամէն երկրի, ամէն լեզուի եւ ամէն կրօնքի մէջ չատ մը կողմերէ անոր լուսանկարները առած են. լուսանկարներ՝ որ բազմաթիւ բառերու մէջ մեզի կը ներկայանան։ Երբայեցերէն ծլնանելի նշանակող բառը (אָשַׁם, խաղ) սկզբնապէս կը նշանակէ նոպոկակէրէն կամ ճամբան վրէպել, եւ ապա կու գայ նշանակելու մեղանչել. յայտնքն՝ ապրումեան կամ պարտականութեան նպատակակէրէն կամ շրջանէն վրէպել կամ խոտորիլ։ Այս բառը մեղքը կը ներկայացնէ իբր վրիպում մը կամ խոտորում մը։ Յունարէն մեղանչել նշանակող բառը (ἁμαρτάνω, համարթանո) սկզբնապէս կը նշանակէ նշանառնելու կէրէն վրիպիլ։ Հայերէն մեղանչել բառը բոլորովին տարբեր պատկեր մը կը բերէ մեր առջեւ։ Մեղանչել սկզբնապէս կը նշանակէ ընտել(*)։ Հայերէն օրինազանցութիւն, պատուիրանազանցութիւն, եւ յանցանք՝ եւ Անգլիարէն թրէնսկրէշըն (transgression) եւ թրէսփաս (trespass) բառերը օրէնքը կամ պատուիրանքը կը ներկայացնեն իբր սահման մը, որուն վրայէն անցնիլը մեղք է։ Մեղութիւն բառը, որ ինչ ինչ մեղքերու մէկ ճշգրիտ պատկերը կու տայ, նախնականապէս կը նշանակէ կոպոզութիւն, խեղդութիւն։

Սուրբ Գրոց մէջ մեղքին զանազան կողմերը ներկայացուած են զանազան բառերով, պատկերներով — վրիպում, անհնազանդութիւն, չարութիւն, անօրէնութիւն, ապականութիւն, խաւար, եւն.։ Յովհաննէս կ'ըսէ, «Մեղքը անօրէնութիւն է» (Ա Յովհ. Գ. 4)։ Անօրէն բառը, ինչպէս յայտնի է, կը նշանակէ մէկը որ օրէնք չունի կամ մէկը որ առանց օրէնքի կ'ապրի։ Այս խօսքին մէջ առաքեալը հաւանօրէն հաւատքի եւ սիրոյ պատուէրներուն կ'ակնարկէ որ իր թղթոյն գլխաւոր նիւթերն են։ Բայց օրէնք բառը ինքնին աւելի ընդարձակ նշանակութիւն մը ունի։ Աստուած մարդը պահելու եւ զարգացնելու համար անոր մարմինին կազմութեանը եւ հոգւոյն էութեանը մէջ օրէնքներ դրած է. օրէնքներ՝ որոնցմէ ոմանք կը վերաբերին բուն մեր անձին, ոմանք մեր՝ մարդոց հետ ունեցած յարաբերութեանը, եւ ոմանք մեր Աստուծոյ հետ ունեցած յարաբերութեանը։ Այս օրէնքներով Աստուած կ'ուզէ իր մտածիպարը մարդուն հոգւոյն եւ կեանքին մէջ իրականացնել։ Այն մարդը, որ այդ Աստուածային օրէնքները կ'աւրէ, Աստուծոյ մտա-

(*) Մեղանչել բառը գրաբար լեզուին մէջ երկու նշանակութիւններ ունի, (1) ընտել եւ (2) վրէպել։ Յայտնի է թէ առնչմէ առաջինն է բառին նախնական նշանակութիւնը։ Մեղանչել բառը ընտել նշանակութեամբ գործածած է եղնիկ կողբացին օձերու, վիշապներու, մանր նեղիչ կենդանիներու, գազաններու, դեւերու եւ մահադեղի համար. զոր օրինակ, «Զի հայեցեալ ընդ ճրագն՝ ոչ մեղանչիցէ մարդոյն օձն» «[Օձք] բազում մանգամ բնակեալ ի տան՝ չմեղանչեն բնակչացն» (Տես եղջ Աղանդոց, Գիրք Ա. եւ Բ.)։

սիպարէն կը չեղի եւ անօրէն կ'ըլլայ։ Մարդոց ըմբռնումը Աստուծոյ այդ մատուիպարին մասին երթալով աւելի բարձրացած է, եւ ըստ այնմ մեղքին ըմբռնումն ալ երթալով աւելի պարզուած է։ Մարդիկ առաջ Աստուծոյ այդ մատուիպարը օրէնքին պատուէրներուն մէջ կը տեսնէին, որոնք առաջին անգամ յաւէտ արտաքին բաներու կը վերաբերէին — ծէսերու, արարողութիւններու եւ սովորութիւններու։ Այն ատեն մեղքը ուրիշ բան չէր, բայց միայն այդ ծիսական եւ արարողական պատուէրներէն չեղիլն էր։ Ապա մարդիկ սկսան տեսնել թէ Աստուծոյ օրէնքները յաւէտ ներքին են քան թէ արտաքին. եւ հետեւապէս հասկցան թէ մեղքը յաւէտ ներքին բան մ'է։ Անոնք տեսան թէ Աստուծոյ օրէնքը կը կայանայ յաւէտ արդարութեան, սրբութեան, հաւատարմութեան, խոնարհութեան եւ ողորմութեան մէջ, եւ թէ մեղքը այս ներքին օրէնքներուն դէմ գործելն է։ Հին կտակարանի մէջ գաղափարներու զարգացման այս երկու աստիճաններն ալ կը գտնենք, մին ծիսական օրէնքներուն մէջ եւ միւսը մարգարէից բարոյական պատուէրներուն մէջ։ Անտարակոյս մարդիկ այս աստիճաններուն մէկէն միւսը կամաց կամաց բարձրացան եւ մենք կը հաւատանք թէ այս բարձրացումը Աստուծոյ Հոգւոյն ազդեցութեանը տակ յառաջ եկաւ։ Սակայն մարգարէից ըմբռնումներն ալ վերջնական չէին։ Մարգարէները թէեւ շատ հոգեւոր մարդիկ էին եւ իրենց քարոզիչ ներքին կրօնքը կը չեչտէին, այսու ամենայնիւ անոնց՝ Աստուծոյ մարգուն համար ուղեցած մատուիպարին եւ մեղքին բնութեանը մասին կազմած գաղափարները չատ թերի էին։ Աստուծոյ մատուիպարը մարդուն համար, իր կատարելութեամբը, Յիսուս Քրիստոսի անձին մէջ միայն յայտնուած է մեզի։ Աստուծոյ այս բարձրագոյն յայտնութիւնը թէ՛ օրէնքի եւ թէ՛ մեղքի ըմբռնումները չատ բարձրացուց։ Մենք Քրիստոնեաներս օրէնքի տակ չենք, հապա չնորհաց տակ, բայց օրէնք բառը այլաբանօրէն գործածելով՝ կըրնանք ըսել թէ Յիսուսի մարդուն համար գծած կեանքի ծրագիրը մեր օրէնքն է, եւ մեղքը այդ ծրագրէն չեղիլն է։ Քրիստոնէին համար մեղքը օրէնքին ծիսական կանոնները կամ մարգարէից բարոյական պատուէրները կատարելուն մէջ չկայանար, հապա կը կայանայ Աստուծոյ բարձրագոյն մատուիպարէն չեղելուն մէջ. այն մատուիպարէն՝ որ Յիսուսի խօսքերուն եւ անձին մէջ մեզի յայտնուած է։ Յիսուսի Հոգւոյն եւ կեանքին կեդրոնական իրողութիւնը այն որդիական յարաբերութիւնն էր որ ինք երկնաւոր Հօրը հետ ունէր. յարաբերութիւն մը կատարեալ սիրոյ, ներկայ վստահութեան եւ յօժարակամ հնազանդութեան։ Որդիական յարաբերութիւնը Աստուծոյ հետ՝ կ'ենթադրէ եղբայրական յարաբերութիւնը մարդուն հետ։ Յիսուս ոչ միայն երկնաւոր Հայրը՝ հապա նաեւ անոր բոլոր զաւակները՝ մարդիկ ալ կատարեալ սիրով մը կը սիրէր։ Յիսուսի նկարագիրը մեր առջեւը կը կենայ իբր Աստուծոյ բարձրագոյն մատուիպարը մարդուն համար։ Յիսուս իրաւամբ ըսաւ «ՔԵՍ ԵՄ ՃԱՄՓԱՆ» Ուստի ան որ Յիսուսի նկարագրէն կը չեղի կամ անոր ոգւոյն անհամաձայն կ'ապրի, ուղիղ ճամբայէն կը չեղի։ Քրիստոնէին համար մեղք ուրիշ բան չէ՝ բայց միայն Յիսուսի անձին մէջ մեզի յայտնուած Աստուածային մատուիպարէն չեղիլն է։ Ահա այս է մեղքին ամենաբարձր գաղափարը որ մեզի յայտնուած է։ Ո՛րչափ Քրիստոնեաներ կան, որ տակաւին օրէնքին տակը կ'ապրին եւ մարգարէից պատուէրներուն հնազանդելով միայն գոհ կ'ըլլան։ Այսպիսիք տակաւին Քրիստոնէական կեանքի մանուկ հասակին մէջ են։ Օրէնքին կանոններուն հնազանդիլ կամ մինչեւ անգամ մարգարէից պատուէրներուն հետեւիլ բաղդատաբար չատ դիւրին բան է։ Բայց Աստուծոյ բարձրագոյն մատուիպարին հասնիլ այնքան դժուար է որ անկարելի կը թուի մեզի։ Սակայն որքան ալ դժուար ըլլայ, մենք պարտինք միշտ այդ մատուիպարը մեր աչքերուն առջեւ պահել եւ չարուշնակ դէպ յառաջ նկրտիլ «մինչեւ որ ամէնքս ալ հասնինք հաւատքին ու Աստուծոյ Որդին ճանչնալուն միաբանութեանը, կատարեալ մարդ ըլլալու, ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԼՄԱՆ ՀԱՍԱԿԻՆ ՉԱՓԸ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒԻՆ» (Եփես. Դ. 13)։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԷԾՐԻ ՃՈՆՍԻ ԵՒ ԻՒՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻՆ

ԳԼ. Դ

Եբէ՝ մըն չէ՞ Մոբբ Գէթ մը
Գրուած է թէ մարդ ոչ ապրի
Այս անցաւոր հացիւ միայն,
Դու տաս հոգւոյն կերակուր ճոխ
Վասն երկնային սուրբ աննեղեան։

Մր. Իվընսի ազարակն էր հետաքրքրաշարժ հինաւուրց տեղ մը։ Տունը մեծ եւ բազմասեան չէնք մըն էր բազում ելեւէջերով ու տարօրինակ պատուհաններով այնպիսի տեղեր՝ ուր չէին սպասուեր։ Կար սակայն տանը մէջ ընտանեկան մխիթարութեան մթնոլորտ մը, որ միշտ չգտնուիր

աւելի գեղեցիկ եւ հոյակապ երեւոյթով բնակարաններու մէջ։ Եաեւը կային արտաքին չէնքերը, հիւղերն ու արջառոց գոմերը, հաւնոցները, ախոռներն ու խոզարանները։ Առնցմէ անդին կային չրջափակեալ մարդը, չորցնելու գետին մը եւ փոքրիկ ցանկապատ արտ մը «հիւանդանոցի մարգագետին» կոչուած, զի հանգստեան կարօտ տկար անասնոց յատկացուած էր։

Սոյն կալուածատէրին հետ երկու տարի առաջ ծանօթացանք ժողովքի մը ատեն, երբ չատ քաղցրութեամբ խօսեցաւ Մէյրիի, եւ դեռ նոյն բարի, համեստ, ժիր եւ աստուածավախ մարդն էր, չէր մոռցած երբեք իւր աչխատութեան ստիպողական պահանջումներուն մէջ ինչ որ կը պարտէր ամէն բարեաց Պարգեւատուին, որ անձրեւ կը խրկէ երկիրը ոռոգելու եւ կը ծագէ իւր Արեւն հունձքը աճեցնելու։

Չէր տրտնջեր Նախախնամութեան դէմ, ինչպէս սովոր են ընել չատ մշակներ, երբ անձրեւք տեղային խոտին վրայ՝ դեռ ապահով տեղ չփոխադրուած, կամ երբ աշնանային սաստկաչունչ հովեր գետինը փռէին ցորենը՝ դեռ չհնձուած։ Չէր գանգատեր նաեւ ու չէր խոժոռեր երբոր հիւանդութիւն իյնալով իւր փոքրիկ բայց չոյժ պիտանի անասնոց մէջ՝ կը տանէր զոհանալ իւր ընտիր ոչխարներէն, որոնց ազնիւ միսը կը վնտռուէր Անգղիական սեղաններու համար։

Վերջապէս գոհ էր նա Աստուծոյ բոլոր կարգադրածէն, եւ երբոր դժբաղդութիւն պատահէր, Յոբայ հետ կ'ըսէր. «Աստուծոյ ձեռքէն միայն բարի՛քը ընդունինք ու չարիքը չընդունի՞նք։» Տիկին Իվընսի վրայ խօսած ենք արդէն։ Եթէ ըսեմք նաեւ թէ ճշմարիտ օգնական մըն էր իւր առն թէ՛ մարմնաւոր թէ՛ հոգեւոր ամէն բանի մէջ, պէտք եղած գովեստն ըրած կ'ըլլամք անոր համար։

Այս պատուարժան ամոլն ունէր երեք զաւակ։ Երիցագոյնն էր աղի՛ւ աղջիկ մը մեծցած ու իւր մօր օգնական մխիթարութիւն եղած։ Փոքրերն էին մանչեր, որք մէկ երկու մղոն հեռի քաղաքի մը քերականութեան դպրոցը կ'երթային։ Ազնիւ, վեհոգի տղաք էին անոնք բարեկիրթ, եւ ուղղախոհ իրենց ծնողաց նման։

Այսպիսի էր ընտանիքը, ուր կը յաճախէր փոքրիկն Մէյրի եւ կ'ընդունուէր ամենայն քաղցրութեամբ եւ սիրով։ Առջի անգամին փոքր մի երկչոտ եւ ամօթխած էր. դի տունը աւելի զարգացած էր քան ուրիշներ զորս տեսած էր ցարդ, եւ ունէր տաքուկ սիրոյ մթնոլորտ մը եւ առատութեան հեչտալի նշաններ, որոնք անծանօթ էին Յակոբ Ճոնսի տնակին մէջ, ուր ամէն բան խնայողական էր, չբսեմ նեղ ու նուազ։ Բայց Մէյրիի ամչկոտութիւնը չտեւեց երկար. դի տիկին Իվընս մայրական սիրոյ համբուրիւ ողջունեց զնա եւ բերաւ դէպ ի նստարանը խոհանոցին, ուր վառարանին վրայ դրուած սան մը կ'եռար եւ թէյի սեղանի համար եփուղ չամիչի կարկանդակ մը անոյշ բուրումմ մը կ'արձակէր։

«Քիչ մը տաքցիր, սիրելիս, ու ետքը գնա սրահը Սուրբ Գրոց ուսմանդ։ Ունի՞ս գրիչ եւ թուղթ՝ ուզած տեղեկութիւններդ նչանակելու համար,» ըսաւ տիկին Իվընս։

«Այո, չնորհակալ եմ, տիկին, հետս բերած եմ,» պատասխանեց Մէյրի։

Քանի մը րոպէ բոցավառ կրակին դիմացը տաքնալէն ետեւ մտաւ դահլիճը, ուր սեղանի վրայ դրուած էր Սրբազան Մատեանն սպիտակ մաքուր ծածկոցով, ոչ թէ չգործածուելուն համար, այլ յարգի եւ պատուական համարուելով, քանզի ամէն օր ընտանեկան աղօթքի առթիւ կը կարդացուէր։ Բայց աստի, կալուածատէրն, ո՛ր ժամուն որ միջոց գտնէր իւր գործերէն խնայուած, Սուրբ Գրոց ուսման կը պարապէր։

«Հարկ չէ խրատ տալ քեզ որ հոգ տանիս Սուրբ Գիրքը մաքուր բռնելու եւ թերթերն զգուշութեամբ դարձունելու,» ըսաւ տիկին Իվընս, «դու գիտես անչուշտ։ Եւ ահա այժմ, զաւակս, դու եւ Աստուածաչունչը մինակ կը մնաք։ Երբոր կիրակնօրեայ դասդ ուսանիս եւ կարդաս որչափ ուզես, խոհանոցը եկուր, թէյ մը խմէ ու այնպէս գնա։»

Առաջին անգամն էր որ Մէյրի իւր բոլոր կեանց մէջ տեսաւ Սուրբ Գիրքը քովը։ Եւ իսկոյն վեր առաւ ծածկոցը ու զգուշութեամբ ծալելով մէկդի դրաւ։ Եւ դողդոջուն ձեռքերով բացաւ Գիրքը եւ Ցովհաննու Ե. գլուխը բացուելով աչքին առջեւն ելաւ սա խօսքը, «Գիրքերը քննեցէք,» եւն.։

«Այո, այո,» հառաչեց նա, այնպէս զգալով որպէս թէ ուղղակի իրեն էր այն խօսքը, «այո, պիտի քննեմ եւ ուսանիմ որչափ որ կրնամ։ Ո՛հ թէ ես ինքս ունենայի Աստուածաչունչ մը։» Եւ այս փափաքն ու հառաչանքը վանն ծածկեալ հազուագիւտ գանձին՝ եղաւ ազդարար բանալին մեծ խմբերգի մը փառաւոր ներդաշնակութեան, որ չատ ամաց հնչակուեցաւ ու ձայնի ալիքներով թաւալեցաւ բոլոր երկրի վրայ։ Այո, աղքատիկ աղջկան մը սրտին այդ անձկալից բաղձանքը բիւրաւորներու լուսոյ եւ գիտութեան միջոց մը պիտի ըլլար առ յապայս։ Այսպէս յիրաւի ընտրած է Աստ-

ուած յաճախ աչխարհիս տկարներն իր մեծ նպատակն յառաջ տանելու եւ իր կամքն ի գործ դնելու համար ։ Եւ ահա ատ անգամ մըն ալ կը տեսնուի փոքրիկ սկզբնաւորութիւն մը մեծ արդիւնք ունեցող , արդիւնք՝ որոյ կարեւորութիւն չկրնար յատեանականութեան այս կողմը ։

Երբ Մէյրի աւարտեց վաղուան Սուրբ Գրոց դասը եւ վայելեց բարելից ճաշ մը անդորրաւէտ խոհանոցին մէջ , «Մնաք բարեաւ,» ըսելով իր մարդասէր բարեկամներուն, ճամբայ ելաւ դէպ ի տուն , միտքը անձկանօք լի , որոյ լուծումն այս եղաւ վերջապէս թէ «ես ինքս ուսենալու եմ Աստուածաչունչ մը» Այսպէս կ'ըսէր յոյժ եռանդագին եւ բարձրաձայն ։ «Եթէ մինչեւ տասը տարի դրամ խնայելով ալ ըլլայ , պէտք է որ ունենամ» Այս հաստատ որոշումը տուաւ ինքնին մինչեւ որ տունը հասաւ ։

Ծննդեան տօնի օրերն եկան ու պարապուրդ տրուեցաւ Մէյրիի եւ իր ընկեր ուսանողաց ։ Բայց մեր փոքրիկ դիւցազնուհին պիտի ցաւէր դասերուն դադրելուն համար , եթէ որոշած չըլլար այդ օրերն սկիզբ մը ընել քիչ մը աւտկ չտեղւոյ , որպէս զի Աստուածաչունչ մը գնէ ։

Առանց զանց ընելու իր տանը գործերը՝ տանձանեց կարգ մը մանր գործեր , որոնց համար դրամ ցիք սիրով քիչ մը վարձ կուտային ։ Երբեմն մանկիկ մը կը գրկէր , կը պահպանէր , մինչ անոր մայրը լուացքով կ'զբաղէր ։ Երբեմն վառելի ցախեր եւ փայտեր կը ժողվէր ։ Երբեմն կարկտուք կ'ընէր յոգնած մօր մը համար , որ չնորհակալութեամբ կուտար փոքրիկ դումար մը այս բարեգէպ օգնութեանը համար ։ Եւ մէկն մի կէս բլէնի , մէկն մի ֆարտին (որ սովորական վարձն էր այսպիսի աղքատաց մէջ) կը դրուէր ծակ կափարիչով փոքր տուփի մը մէջ , զոր Յակոբ չինած էր յատկապէս։ Տուփը կը պահուէր դարակի մը վրայ , ուր կրնար հասնիլ Մէյրի ։ Եւ երբ կը յաջողուէր քերել իր օրական վաստակը , գուցէ քանի մը պղինձ դրամ, եւ ձգել տուփին մէջ , մեծ ուրախութիւն կ'զգար եւ կ'անձկար որ չուտով գայ այն օրը , երբ հաւաքուած դրամը պիտի բաւէր Աստուածաչունչ մը գնելու ։

Այս ժամանակն էր որ բարի Տիկին Իվընս , գիտնալով աղկան եռանդուն փափաքը եւ ուզելով օգնել եւ քաջալերել զնա , ընծայեց նմա ընտիր աքաղաղ մը եւ երկու հաւ ։ Եւ երբ Մէյրի յոյժ մեծ գոհունակութիւն յայտնեց , «Ոչ , ոչ , սիրելիս , մի զգածուիր այդպէս,» ըսաւ տիկինը , «ես զայդ քեզ ընծայեցի իբրեւ օգնութիւն մը քեզի որ բաղձանացդ չուտով հասնիս , եւ երկրորդ որ քեզ չատ սիրելով կ'ուզեմ ուրախացնել զքեզ։ Ուստի , զաւակս , երբ հաւերն ածեն , որ սովորաբար գարնան սկիզբը կ'ըլլայ , կրնաս ծախել հաւկիթներն եւ յատկացնել քու փափաքածիդ։» Եւ ժպտելով ըսաւ , «Գիտեմ թէ ի՛նչ պիտի ընես ասով»

Սակայն առաջին դրամը զոր Մէյրի յօժար եւ զուարթ սրտով ձգեց իր տուփը՝ ինք վաստակած էր հաւկիթ ծախելէն առաջ եւ վաստակած էր մինչեւ ցարդ իւր ընդունածէն բոլորովին տարբեր կերպով ։ Իրկուն մը Թօլինի ճամբէն քալած ատեն , ուր զինք իւր հայրը ղրկած էր գործի մը համար , ոտքը բանի մը դպաւ ։ Վեր առնելով տեսաւ որ կաշիէ քսակ մըն էր ։ Որ՛ուննն է արդեօք ըսելով յառաջ գնաց տնէն մինչեւ կէս մղոն հեռի եւ դտաւ մարդ մը , որ կամաց կը քալէր եւ յայտնի էր որ բան մը կ'որոնէր ։ Մէյրի մօտենալով ճանչեց զնա , որ տիկին Իվընսի երկրագործ քեռայրն էր ։

«Ա՛հ , բարի երեկոյ , Մէյրի ձոնս ,» ըսաւ նա , «կորուստ մը ունիմ ։ Շուկայէն տուն եկած ատենս քսակս ձգեր եմ , զայն կ'որոնեմ։»

«Ես հիմա քսակ մը գտայ,» ըսաւ Մէյրի , «ա՛ն է արդեօք» «Գնա՛կ մը գտար,» գոչեց երկրագործը կաթոգին· «այո , սիրելիս , իմս է եւ յոյժ երախտապարտ եմ քեզ»

Մէյրի երբ քսակը տալով սկսաւ հեռանալ , «կեցիր , մի երթար,» ըսաւ մարդը , «կ'ուզեմ փոքրիկ նուէր մը տալ քեզ՝ իմ չնորհակալութիւնս յայտնելով քու հաւատարմութեանդ համար։» Եւ փայլուն շիլին մը բռնեց տալու համար , որ արդարեւ մեծ վարձք մը չէր ծանր քսակ մը գտնող խեղճ աղքատիկի մը համար ։ Բայց խորհելով թէ լաւ եւս էր կէս շիլին տալ , վեց փէննիանոց մը մատոյց Մէյրիի , որ խորին չնորհակալութեամբ ընդունելով զայն՝ վազեց տուն չտապաւ եւ ձգեց տուփին մէջ , ուր այդ արծաթը սահմանուած էր երկար ժամանակ մնալ աւելի մանր դրամներու հետ ։ Ծննդեան տօնի օրերն անցան չուտով եւ դժուարին եղաւ Մէյրիի իւր օրական դասերուն եւ կիրակնօրեայ դպրոցի ուսմանց հետ անչափ պահել իւր երթեւեկն ի տուն Մր· Իվընսի՝ Սուրբ Գրոց ուսման համար ։ Թէ՛ տանց եւ թէ՛ ընտանեկան գործոց պատճառաւ երբեմն չաթթներ կ'անցնէին առանց կարենալու փէննի մը չահիլ դիւրացնելու համար սրբազան գանձին գնումը ։

Երբեմն ալ ուշ տուն կու գար չաթթ իրկունները , եւ Մոլի անհանգիստ կ'ըլլար իրեն համար ։ Բանդի նորա ճամբուն կարուկը բլուրներէ էր եւ

թէպէտ ցերեկին դիւրին էր, բայց մութուն դժուար եւ գուցէ վտանգաւոր ալ, մանաւանդ ձմեռը, երբ ցորեկուան լոյսը չուտ կ'անցնի։

Ասանկ ժամանակ մըն էր երբ Մոլի եւ Յակոբ իրկուն մը կ'սպասէին իրենց դասեր գալուն։ «Մեր դուռտրը ցարդ տունն ըլլալու էր, Յակոբ,» ըսաւ Մոլի՝ լռեցնելով Նորա ոտայնանկի ձայնը, «մութը կոխեց, լուսին ալ չկայ այս գիշեր։ Եթէ բլուրներէն գայ, ճամբան խորտուբորտ է։ Երանի՛ թէ երկար ճամբէն գար դիւրութեամբ։ Ինքը խոհուն է իր տարիքէն ապաուռածէն աւելի, կը յուսամ վնաս մը չգար իրեն։» Զայս ըսելով դնաց պատուհանը եւ դուրս նայեցաւ։ «Մի խռովիր, Մոլի,» պատասխանեց Յակոբ դադար տալով իր գործին։ «Մէյրի լաւ գործի վրայ է եւ Ան որ լաւ բաներու օգնը դրեր է Նորա որտին մէջ՝ ինք հոգ կը տանի միշտ անոր ելքին ու մուտքին։»

Յակոբ խօսեցաւ լրջութեամբ եւ համոզման այնպիսի չեչտով մը, որ մխիթարեց կինը, ինչպէս առաջ ան չատ անգամ մխիթարուած էր այդպիսի խօսքերէ։ Եւ ճիշտ այն պահուն թեթեւ քայլ մը լսուեցաւ դրան առջեւ, դուռը բացուեցաւ եւ ահա ներս մտաւ Մէյրի աչքերը ուշիմութեան փայլով, այտերը կարմիր եւ համակ ոգեւորուած դէմքով։ Կարծես կենդանութեան ճաճանչ մը սփռեց տնակին մէջ։

«Բարի եկար, որդեակ։ Այսօր ի՞նչ ուսար։ Սերտեցի՞ր կիրակնօրեայ դպրոցի դասդ,» հարցուց Յակոբ։ «Այո, հայր,» պատասխանեց մանկուհին, եւ չատ պատուական էր այսօրուան դասս։ Այս դասս ու Մր. Իվընս էին որ ուշացուցին զիս։»

«Ի՞նչպէս, Մէյրի,» հարցուց Մոլի, «մենք անհանգիստ էինք քեզ համար կասկածելով թէ արդեօք բան մը պատահեցաւ։»

«Պէտք չէ որ այդպէս անհանգիստ ըլլայիք, մայրս,» պատասխանեց փոքրիկ աղջիկը իր հօրը հանդարտ ոճով։ «Աստուած գիտէր թէ ի՛նչ կ'ընէր, պիտի չթողուր որ վնաս հասնէր ինձ։ Ո՛հ, հայր. որչափ կարդամ Անոր վրայով, այնչափ կ'ուզեմ գիտնալ եւ բնաւ հանգիստ պիտի չըլլամ, մինչեւ որ բուն ինքս Սուրբ Գիրքը մը չունենամ։ Բայց այսօր ես իմ կարդացած Աստուածաշունչէն խոշոր մաս մը հետս բերի։»

«Ի՞նչ ըսել կ'ուզես Մէյրի, ի՞նչպէս կրցար ընել զայդ,» հարցուց Մոլի զարմացմամբ։ «Գիւխովս միայն, սիրելի մայր,» պատասխանեց մանկուհին եւ տպա մեզմ ձայնով յարեց, «նաեւ սրտովս։»

«Ի՞նչ է այդ մասը,» հարցուց Յակոբ։ «Մատթէոսի ԵՕթներորդ գլուխն է,» ըսաւ Մէյրի։ «Մեր կիրակնօրեայ դասն է առաջին համարէն մինչեւ 12 համարին վերջը։ Բայց այնչափ դիւրին եւ այնչափ գեղեցիկ էր որ մէկիկ մէկիկ գոց ըրի մինչեւ որ բոլոր գլուխն ուսայ։ Եւ ուսարտած առենս Մր. Իվընս եկաւ ու հարցուց թէ հասկցած եմ բոլորն ալ։ Եւ երբ ըսի թէ քանի մը տեղեր կը չփոթեն զիս, ինքը մարդասէր եղաւ բացատրելու։ Թէ որ կ'ուզէք մայր, հայր, կրկնեմ ձեզ այդ գլուխը։»

Յայնժամ Յակոբ ձգելով գործը նստաւ իր հին աթոռին վրայ վտարանին գլուխը, եւ Մոլի ձեռք առաւ իր հուսքը ու Մէյրի վարի քովէն աթոռակի մը վրայ նստած սկսաւ առաջին համարէն բերնուց ըսել մինչեւ գլխուն վերջը առանց սխալի եւ առանց վայրկեան մը վարանելու, ազդու եղանակաւ եւ այնպիսի չեչտով որ կը յայտնէր թէ հասկցած էր ուսուցուած գեղեցիկ ճշմարտութիւնները եւ թէ խորին համակրութիւն ունէր անոնց համար։

«Նշան դիր խօսքերուս, կին,» ըսաւ Յակոբ այն գիշերը, երբ Մէյրի անկողին մտած էր. «այս աղջիկը մեռնելէն առաջ գործ մը պիտի բանայ Տէրոջ համար։ Չե՞ս տեսներ ինչպէս նոյն ինքն Տէրը կ'առաջնորդէ իր գառնուկը կանաչ արօտներու եւ զով հանդարտ ջուրերու։ Վասն զի, Մոլի, երբ նա կրկնեց սա համարը թէ «Մնդրեցէք եւ պիտի առնուք,» տեսայ որ աչքերը կը փայլէին ու երեսները կրկնապատիկ կը չառագնէին, եւ հասկցայ որ սիրտը Աստուածաշունչին է միայն, որուն իր բոլոր ուշադրութիւնը տուած է, եւ չունիմ տարակոյս որ նաեւ կ'աղօթէ առեղ՝ զայն առանալու համար։ Եւ Տէրը ինք զայն պիտի տայ իրեն օր մը։ Այդ առյդ է ինձ համար։ Այո, Մոլի, աղջիկնիս պիտի առանայ իր փափաքած Աստուածաշունչը։»

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԼՈՒԻԶԻԱՆԱՅԻ ԳՆՄԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Լուիզիանայի գնման Արուեստահանդէսը, որ բացուեցաւ ի Սէյնթ Լուիս, Ապրիլ 30ին, նպատակ ունէր ըլլալ «մեծագոյն արուեստահանդէսը որ երբեք ցուցադրուած ըլլայ աշխարհի մէջ։» Մտածուեցաւ ընել զայն Ամերիկեան պատմութեան մէջ ամենակարեւոր հարիւրամեակներէն մէկուն վայելչագոյն յիշատակութիւնը, Աշխարհահանդէս մը՝ որ ներկայացնէ ընդարձակ եւ հրահանգիչ լուսաբանութիւն մը արուեստներու, ճարտարութիւններու, եւ քաղաքակրթութեան մէջ բոլոր ազգերու յառաջդիմութիւնը։ Պանծալի դաղափար, ո-

րու իրագործման համար պէտք էին ստակի վիթխարի գումարներ, հանճարեղ գործերու ահագին կուտակում մը, Ամերիկեան ազգեցութիւնը օտար կառավարութիւններու հանդէպ, եւ գործունէութիւնը չարք մը քաջածանօթ մասնագէտներու, որոնք պիտի հաւաքէին եւ դասակարգէին ցուցադրուելու իրերը։ Բայց կը թուի թէ ինչպէս տենչ՝ նոյնպէս նաեւ մեծ կարողութիւն եւ բարձր իմացականութիւն կար գաղափարին ետեւը, եւ զանիկա ծրագրողները անժխտելի կերպով յաջողեցան ստեղծել արուեստահանդէս մը իր ընդարձակութեամբ, ճոխութեամբ, չքեղութեամբ եւ գեղեցկութեամբ գեր ի վերոյ բոլոր նախորդներուն։ Սէյնթ Լուիս քաղաքը տասը միլիոն տոլար նուիրեց։ Եւ Միացեալ Նահանգաց գանձը յատկացուց 5,000,000, որու մօտերս աւելցուեցաւ գանձէն փոխառնուած ստակը 4,600,000, պայմանաւ որ վճարուի Արուեստահանդէսին հասոյթէն։ Եւ այսպէս 19,600,000 տոլար ծախսած է Արուեստահանդէսի Ընկերութիւնը իր կազմակերպուելէն հետէ անցած երեք տարիներուն մէջ։ Ամերիկեան քառասունըչորս նահանգները գրեթէ 7,000,000 տոլար ծախսած են իրենց Արուեստահանդէս ղրկած առարկաներուն համար, եւ անոնցմէ երեսունը իրենց նահանգներուն վերաբերեալ գեղեցիկ շէնքեր կառուցած են Աչխարհահանդէսի գետիններուն վրայ։ Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը մասնաւոր շէնք մը ունի, որու եւ անոր մէջ պարունակուած առարկաներուն համար 1,600,000 տոլար ծախսած է, եւ իբր վաթսուն օտար կառավարութիւններ կը մասնակցին աւելի քան 7,500,000 տոլար ծախքով։ Մեքսիքօ, Գաղղիա, Անգլիա, Պելճիա, Պրազիլիա, Գերմանիա, Աւստրիա, Իտալիա, Շուէտ, Հոլանտա, Զինաստան, Ռուսիա, Ճափոն, Սէյլան, Գանատա, Սիամ, Հնդկաստան եւ ուրիշ երկիրներ կառուցած են չքեղ շէնքեր, որոնց մէկ քանին յաջող ընդօրինակութիւնն են համբաւաւոր վաղեմի շէնքերու։ Արուեստահանդէսը կը գրաւէ 1,240 ակրօն սիրուն ելեւէջաւոր գետին, որուն մեծ մաս մը անտառով ծածկուած է։ Տեսարանի գեղեցկութիւնը ընծայող պարտէզի մշակութեան արուեստը բարձրացուցած է անոր թատերական գեղեցկութիւնը։ Համբաւաւոր ճարտարապետներու խումբ մը գծագրած է շէնքերուն յատակագիծը։ Գետնին վրայ իբր 1,000 շէնք կառուցուած է։ Ասոնց չատը անագին տարածութեամբ հոյակապ եւ վեհ ճարտարապետական ընտիր թոչակով կառուցուած ցուցահանդէսի շէնքեր են։ Մեծագոյն ցուցահանդէսի ապարանքը, երկրագործականը, 1,600 եւ 500 ոտք կողմեր ունի։ Ցուցադրական ապարանքները 128 ակրօն գետին կը գրաւեն։ Այս շէնքերուն ութը, որոնք լայն պողոտաներու եւ լճակներու վրայ խմբուած են եւ որոնց կեդրոնը կը կենայ Գեղարուեստի Բլուրը իր քարաւաղներով եւ հանդէսներու սրահով եւ Նահանգներու Դարատանով, կը բաղկացնեն «Գլխաւոր Պատկեր» կոչուածը։ Այս պատկերին նպատակն է ցուցադրել Ամերիկեան ճարտարապետութիւնը եւ քանդակագործութիւնը ի սկիզբն ի. Դարու, եւ աւելի քան 500,000 տոլար յատկացուեցաւ հոս պարզուած քանդակագործական զարդերուն գծագրութիւնը պատրաստող արուեստագէտներուն։

Բոլոր ազգերուն ցուցահանդէսներուն առարկաները արդիւնք են մրցող արուեստագէտներու։ Բոլոր ցուցադրուած առարկաները ենթարկուած են սքանչելի գիտական դասակարգութեան, եւ իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ չէնքի մէջ զետեղուած է 144 ջոկով եւ 807 դասակարգով, այնպէս որ ամէն մէկ առարկայ կարելի է ուսումնասիրել՝ բաղդատելով բոլոր այն բաներուն հետ որ կը վերաբերին իւրաքանչիւրին դասակարգին կամ ջոկին։ Երբ կարելի է, ոչ միայն ապրանքը, այլ նաեւ զանիկա չինելու գործողութիւնը կը ցուցուի։ Եւ այս պատճառաւ չատ բաներ չէնքերէն դուրս կը ցուցուին։ Օրինակի համար, «Հանքագործութեան Հեղեղատ»ին մէջ իր տասնըհինգ ակրօն յատկացուած է հանքի եւ մետաղագործութեան ապացուցութեան, զոր կարելի չէ կատարել Հանքերուն եւ Մետաղագործութեան Ապարանքին մէջ։ Գերմանիոյ, Գաղղիոյ, Անգլիոյ եւ Ամերիկայի դպրոցը, համալսարանը, ձեռնակրթանքը եւ արուեստական հաստատութիւնները պայծառապէս կը լուսաբանուին հոս, թէ՛ անոնց կազմակերպութիւնը թէ՛ մեթոտը, եւ թերութիւններու ուսումնասիրութիւնը կը ցուցուի գործնականին մէջ։

Գիտնականներ եւ բոլոր արհեստագէտները պիտի հասկնան թէ մեծ պատրաստութիւն տեսնուած է անոնց համար — աչխատանոցի ամէն տեսակ ապացուցութիւններ, աչխատանոցի փորձեր վայրաչարժներու, զօրութեան արտադրիչներու, եւ ուրիշ մեքենաներ։ Նաւահանգիստի զարգացումներու խնամեալ նախատիպարներ (մոտէլ), եւ աչխարհիս ամէն կողմերու մեծ ճարտարագիտական գործեր, որոնց մէջ կը պարունակի Ասուանի մեծ թումբը (յեգիպտոս), փորձեր թռուցիկներու, ղեկավարուող օդապարիկներու, եւ ուրիշ օդանաւային փորձեր։ Նաեւ կան աչխիսի մեծ հրապոյր-

ներ, զոր օրինակ Աչխարհի Համաժողովը Արուեստից եւ Գիտութենից եւ արուեստական եւ ազատական արուեստներու համաժողովները, հանդերձ չատ մը օտար երկիրներէ եկած նչանաւոր այդ արուեստներուն տեղեակ ձեռներէ։ Երաժիչտներու համար երաժչտական մեծ հանդէսներ կան Արուեստահանդէսին ամբողջ տեւողութեան միջոցին, հանդերձ նուագածութեամբ ամէնէն նչանաւոր երգեհոնահարներու ամէնէն հզօր եւ զարմանալի երգեհոնին վրայ, որուն հաւասարողը դեռ չինուած չէ։ Անասնաբոյծներու համար կայ կենդանիներու ցուցահանդէս մը, 250,000 տոլար պարգեւով, բաց ասոր մրցանակներ ալ ուելցուած են անասնաբուծական ընկերակցութիւններու կողմանէ, որոնք ամէնն ալ խոր համակրանք կ'զգան այդ մրցումներուն մէջ։ Մարմնամարզի եւ որսորդութեան համար Միջազգային Ողիմպիական Խաղերը 1904ին տեղի պիտի ունենան ըմբչախաղերու դաչտին հոյակապ Սթատիոնին մէջ, որ անոնց համար պատրաստուած է Արուեստահանդէսի զետնին վրայ, ուր տեղի պիտի ունենան նաեւ երկար չարք մը նահանգային, գոլէճային եւ դպրոցային խաղերու եւ զբօսանքներու, որոնց ծախքերուն համար 150,000 տոլար յատկացուցած է Արուեստահանդէսը։

Տիրող գաղափարը, որու սերտիւ յարած էին այս Արուեստահանդէսին ծրագրողները, էր զանիկա ընել դարագլխային դէպք մը մարդկութեան յառաջդիմութեան մէջ, իբրեւ աչխարհի համալսարանական մեծ ընթացք մը, որ աչխարհածաւալ լոյս ձգէ յառաջդիմութեան բոլոր չաւիղներուն վրայ, որ հնարագիտութեան օգնէ եւ գրգիռ տայ, որ արթնցնէ մարդուն մէջ այն մրցող բնազդը որ կը մղէ զանիկա ուրիչներուն բարձրագոյն գործերը զարգացնել եւ լաւագոյնէն աւելի լաւ բան մը յառաջ բերել։ Նախկին Արուեստահանդէսներուն աղդեցութիւնը յետագայ յառաջդիմութեան վրայ՝ որոչակի ակնարկ եղած է, եւ ինչո՞ւ չատ մը աւելի ընդարձակ եւ ճոխ եւ աւելի նչանաւոր եւ յիչատակութեան արժանի Արուեստահանդէս մը չըլլայ ներկնչում մը, մղում մը հնարագիտ հանճարի եւ առաջնորդ մը ժողովրդային ճաչակի եւ ընկերային, քաղաքային եւ ճարտարագործային հանդամանքներու աւելի բարւոքման։ Մարդկային ցեղերու եւ ազգերու արտադրութիւններու այսօրինակ ներկայացման մը մէջ իւրաքանչիւր ոք ուսուցիչ է, իւրաքանչիւր ոք ուսանող, եւ պարտի անկէ հանել աւելի մեքուր եւ զուտ նչանակութիւն մը մարդկութեան արժանապատուութեան եւ մարդկային ընտանիքին խնամութեան։

ՆՈՐԱԳԻՒՏ ԶԳԱՑԱՐԱՆ ՄԸ

Եթէ յանկարծ բացուի մէկուն աչքը որ երբեք տեսած չէ, աչխարհ տարօրինակ տեսարան մը պիտի երեւնայ։ Մենք կը տեսնենք ոչ միայն աչքին ֆիզիքական կարողութիւններուն միջոցաւ, այլ՝ փորձառութեամբ։ Կոյր մարդ մը, որ կը տառնայ իր տեսողութիւնը, չկրնար ճանչնալ իր կինը մինչեւ որ չլսէ անոր երեսը կամ չլսէ անոր ձայնը։ Մարդ մը, որ մինչեւ երեսուն տարեկան հասակը երբեք տեսած չէր, ղրկած է Փլոպլէմի, կոյրերու յատուկ հանդէսի մը, նչանաւոր պատմութիւնը իր փորձառութեան երբ հիւանդանոցին մէջ իր աչքերէն քակուեցաւ կապը եւ ինք իրր թէ նորէն ծնաւ աչխարհի մէջ։

Ինչ որ կը տեսնէի՝ զիս կը զարհուրեցնէր։ Շատ խոչոր էր, եւ տարօրինակ զգացումներ կը յարուցանէր ներսս։ Սարսափէս աղաղակեցի եւ ձեռքս տնկեցի։ Մատերս հիւանդապահիս երեսին դպան։ Գիտէի թէ հոն էր ան, վասն զի ինք էր որ դեռ նոր քակած էր կապը աչքերէս, եւ գիտցայ թէ ինչի՛ կը դպչէի։ բայց չգիտցայ թէ ի՛նչ էր տեսածս։ «Ի՛ սէր Աստուծոյ, ըսէք, ի՛նչ է այն,» հարցուցի։ Հիւանդապահը խանդաղատանքով պատասխանեց, մատերս իր ձեռքին մէջ առաւ եւ տարաւ զանոնք բերնէն աչքերուն, քթին, ծնօտին եւ ճակատին։ «Երեսս է զոր կը տեսնէք։ Նայեցէք։ Գիտէք թէ ասիկա բերանս է, ծնօտս է, եւ ատոնք ալ իմ աչքերս են։» Շուտ գիտցայ թէ կը տեսնէի ինչ որ ընտանի էր մատներուս չօչափուելուն — մարդկային երես մը։ Բայց այդ զգացումը տակաւին սարսափ կ'ազդէր ինծի։ Ես փոքր կ'երեւնայի այդ մարդկային կերպարանքին քով, որ այնքան ընտանի էր մատերուս, այնքան անընտական նոր զգայարանիս։ Երբ հիւանդապահը քովէս հեռացաւ, նոր զգացում մը ունեցայ, այնքան հաճելի՝ որ բարձրաձայն խնդացի։ Հիւանդապահը ետ եկաւ, բայց ոչ առաջուան չափ մօտիկ։ «Ի՞նչ է այդ,» հարցուցի։ «Դուք ոտքերնուդ վրայ դրուած վերմակին վրայ կը նայիք,» ըսաւ հիւանդապահը։ «Վերմակները չատ դեղեցիկ բաներ ըլլալու են,» ըսի։ «կարմիր վերմակ է ասիկա,» ըսաւ։ Այն ատեն խորհեցայ թէ գիտեմ թէ ինչո՛ւ մարդիկ կարմիր վարդին գեղեցկութեան վրայ կը խօսին։ Այս եղաւ զոյնի նկատմամբ ունեցած առաջին ծանօթութիւնս։ կը տեսնէի, բայց չէի գիտեր ինչ որ կը տեսնէի։ Ի՞նչպէս կրնայի գիտնալ առաջին անգամ թէ այդ նոր եւ զարմանալի զգացումներուն նչանակութիւնն էր ծնունդը զգայարանի մը, որուն վրայով բա՛ն չէի գիտեր բայց

մէյն հայեցողութեամբ։ Հարկաւ կ'ակնկալէի տեսնել, բայց այս տեսողութիւնը էր, արտաքոյ զգայութիւններու սոյն խառնուրդը։ Առաջին անգամ դիս համոզեց խտղտող լոյսը։ Վասն զի միշտ կարող եղած էի որոշում ընել գիւերուան եւ ցերեկուան մէջտեղ։ Բայց չէի կրնար ճանչնալ առարկաները իմ նորագիւտ զգայարանովս, մինչեւ որ անոր լեզուին չթարգմանէի միւս զգայարաններուն լեզուն։ Վերմակին այն մէկ գաղը բաւական եղաւ ինծի սորվեցնելու կարմիր գոյնը։ Դեղինը ուրիշ խնդիր էր։ Հիւանդապահը ինծի բերաւ գաղջ ըմպելի մը։ Հիմա ես հիւանդապահը կրնայի ճանչնալ իր տեսքէն։ Ձեռքին մէջ տեսածս հասկցայ թէ ափսէ մըն էր զանիկա չօշափելէս ետքը։ Ծանր կարծ զզուանք մը զգացի։ «Ափսէին վրայինը ի՞նչ է,» հարցուցի, «ատիկա դիս կը հիւանդացնէ,» ըսի։ «Լեմոն է։ Ըսիք թէ լեմոնի օշարակը կը սիրէք։» Ուրեմն դեղին է ատիկա։ Դոյնն է որ սիրտս կը խառնէ։»

Ինձ մօտ գտնուող ոեւէ բան անագին մեծութեամբ կ'երեւնար։ Ես չատ անգամ խաղացած էի մանուկներու հետ, բայց երբ առաջին անգամ մանկիկի վրայ նայեցայ, ան վիթխարի բան մը թուեցաւ։ Առաջին օրը նստայ պատուհանին առջեւ, եւ ձեռքերս դուրս երկնցուցի մայթը (գալարըրմ) բռնելու համար։ «Ատիկա մայթը ըլլալու է,» ըսի, «ես ատիկա պիտի չօշափեմ վտանգ ըլլալու համար» «Ոհ եւ ի՞նչ կ'ըսէք» ըսաւ հիւանդապահը, խընդալով, «մայթը երկու յարկ ցածը կը գտնուի։» Առաջին անգամ կերած ճաշս տարօրինակ բան մը եկաւ։ Երբ տեսայ մեծ ձեռքը բերնիս մօտեցած ադանդին պատառաքաղով, ետ քաշուելու միտումս չկրցի զսպել։

ՊԱՇՏՊԱՆԻՉ ԳՈՑՆԵՐ

Վայրի կենդանիները միշտ իրենք-զիրենք գոյնով կը նմանցնեն իրենց չուրջ գտնուած առարկաներուն, այնպէս որ դժուար է զանազանել զանոնք իրարմէ։ Ասոր կրնանք հետագայ օրինակները տալ։

Օրինակի համար, աւելի խոշոր կենդանիներուն մէջ անապատի առիւծը անապատի աւազին գոյնն ունի, եւ զրեթէ անկարելի է կենդանիներու այս թագաւորը որոշել հեռուէնց։ Բիւիլինկ կը պատմէ առիւծի ձագի մը վրայ, զոր ձեռք բերած էր Քէյիթաունի մէջ։ Անոր տարօրինակ չատ բաներէն մին սա էր որ ինքզինք կը նմանցնէր իր չուրջ գտնուած գետնին գոյնին, ճիշդ ինձին նման։ Լերկ գետինը կը պահէր արեդակին կատարեալ պայծառութեան մէջ, եւ կրնայիք անոր վրայ կոխել զանիկա չտեսած։ Կամ երբ նստէր պատի մը չուքը կամ պարտէզ մը սողոսկէր, չէիք գիտնար անոր հոն ըլլալը մինչեւ որ չչարժէր։» Ինձին պիտակոտ մորթը անորոշ կ'ընէ զանիկա խիտ անտառին մէջ, եւ վագրին չերտաձեւ գոյները կը յարմարին իր բնակավայրն եղող մացառուտին եղէգներուն, ինքզինք յարմարցնելով անոնց լոյսերուն եւ չուքերուն։ Զէպրան իր մորթին վրայ ձեւացած սեւ եւ ճերմակ չերտերով ակներեւ կ'որոշուի վանդակին մէջ։ Բայց երբ անտառին մէջ գտնուի, այս չերտերը կը փոխուին դորշ գոյնի, որ լոյսի գերաններու կը նմանին ծառերուն մէջտեղ։ Հէնրի Տրըմընտ կեդրոնական Ափրիկէի մէջ ինքզինք գտաւ իբր թէ զէպրայի մը մօտ, բայց իսկոյն հասկցաւ թէ չրջապատուած էր զէպրաներու ամբողջ վոնմակէ մը, որոնք անտեսանելի եղած էին իրեն մինչեւ որ չարժեցան։ Եւ վիթխարի ծառաբնակ կատուներ, նման ճակուարին, ունին գոյն մը, որ դժուար է զանազանել զանոնք իրենց բնավայրին մէջ, ճիշդ ինչպէս կոկորդիլոսը զարմանալի կերպով կը պահպուրտի հոսանքներու տղմուտ ջուրերուն մէջ իր մորթին տղմագոյն ըլլալուն չնորհիւ։

ՋՈՒՐԸ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՐԱԿ ԿԸ ՄԱՐԷ

«Կրակը,» կ'ըսէ Փրոֆ. Կարէթ Փ. Սէրվիս, «տեսակ մը քիմիական այրում է, որուն մէջ բոցեր կ'երեւնան։ Կրնայ այրում ըլլալ առանց բոցերու, բայց ոչ առանց տաքութեան։ Փայտը, երբ կը վառի, միշտ բոց կ'արձակէ, ինչպէս կ'արձակեն քանի մը տեսակ հանքածուխներ. բայց կան ուրիշ տեսակներ որ չեն արձակեր։» Պէտք է վառող նիւթ մը գտնուի, նաեւ այրումը պահպանող մը։ Երբ փայտը կ'այրի բաց օդին մէջ, փայտը վառելանիւթն է, եւ օդը՝ այրումը պահպանողը։ Կան զիտուններ որոնք կը կարծեն թէ երբ քիչ քանակութեամբ ջուր նետուի կրակի վրայ, կը կրկնապատկէ անոր կատաղութիւնը, վասն զի ջուրին թթուածինը կ'անջատուի եւ կ'այրի։ Բայց աւելի մեծ քանակութեամբ ջուրը, չոգիի փոխուելուատեն այնքան տաքութիւն կ'ապառէ, որ կրակը կը նուաճի։ Իրական պատճառն է ասոր մէկ բաղադրութիւնը, եւ սա իրողութիւնը թէ ջուրը կ'արգելէ թթուածնին հպումը այրող նիւթերուն հետ։

ՈՂՋ ԹԱՂՈՒՄ

Ողջ թաղումի վախը Մասաչուսեցի Օրէնսգէտները դրդեց օրէնք մը դնել արգելելու համար այդ արկածը, որ սոսկում կու տայ տղէտներուն ինչպէս իրենց անձերուն՝ նմանապէս իրենցմէ բաժնուած

սիրելիներուն համար։ Ողջ թաղուելուն վտանգը այնչափ քիչ է, որ հարկ չէ ի նկատ առնել։ Երկիւղալի պատմութիւնները, որ մամուլին մէջ կ'ընթերցուին, եւ սոսկում յառաջ բերած են, դուն ուրիշ հիմ ունին։ Ամերիկայի մէջ թաղումէ առաջ մարմինին մէջ պահպանող հեղանիւթ ներմուծելու հաստատակ սովորութիւնը ստուգիւ կ'արգելէ վերակենդանութեան ոեւէ կարելիութիւն։ Մարդ մը չկրնար ողջնալ իր գերեզմանին մէջ երբ իր չնչերակները եւ երակները լեցուած են արսէնիքի (մկնդեղ) լուծուածով։ Եթէ ուշադրաձութեան մէջ մէկը ոեւէ կերպով թաղուի, անգիտակից վիճակ կ'ունենայ դագաղին գոցուած ատենը եւ կարող չէ կենդանանալ այնուհետեւ, վասն զի դագաղին մէջ օդ պիտի չկենայ որ կեանք պահպանէ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ

(Վեր. Դ. Ապտհոփեան)

Այս տարի եւս Տոք. Միքայէլ էֆ. իր յօժարութիւնը ցոյց տուաւ չարունակելու աւետարանչական այս օրհնեալ եւ չատ պէտքի գործը՝ նոյնքան ալ զոհողութիւն ուրիշ կողմ ընելէն ետքը։ Անարժանս ալ յանձն առած եմ՝ Տէրոջը եւ բարեկամաց աղօթից կրթնած՝ չարունակել տարի մը եւս, եթէ Տէրը կամի՝ ապագան անոր յանձնելով։ Այս երկու տարուայ մէջ այցելեցի մօտ քսան քաղաք ու գիւղ, ոմանց կրկնակի եւ ոմանց աւելի։ Տեղ տեղ միայն քանի մը օր կեցայ, ուրիշ տեղեր քանի մը չաբաթ եւ այլ տեղեր քանի մը ամիս, տեղին հեռաւորութեան ու մանաւանդ կարօտութեան համեմատ։ Այս պտոյտիս մէջ քանի մը բանի աւելի փորձառու եղայ. Տէրոջը պատրաստականութեանը՝ օրհնելու գործածուած միջոցները։ Հայրը երկնաւոր՝ պատրաստ է լսելու ամէն աղօթքներ, որ իրեն կը բարձրանան Յիսուսի անուշահոտ մահուամբ եւ արժանաւորութեամբ։ Յիսուս պատրաստ է բարեխօսել անարժանից, եւ անարժան ջանից համար Սուրբ Հոգին պատրաստ է ներգործել, նորոգել, առաջնորդել, եւն.։ Կարծես նոյն իսկ կը ցաւի որ այս իր պատրաստականութենէն օգտուիլ չենք աշխատիր։ Երանի թէ Քրիստոնէութիւնը գիտնար իր այս փառաւոր արտօնութիւնը։ Չ. Քիչ չատ քիչ բացառութեամբ գտայ որ ժողովուրդները պատրաստ են եւ կամ ըլլալու վիճակի մէջ են լսել, աղդուիլ եւ օրհնուիլ տեւականապէս։ Անուշտ բոլոր բուսածը չպտղաբերիր։ Ոմանք կը չորնան, ոմանք կը խեղդուին փուշերով, իսկ ոմանք արդիւնաւոր կ'ըլլան ստուգապէս։ Կրնայի մանրամասնութիւններ տալ հոս անհատներու, անկեաններու եւ կորսուածներու որոնք սակայն փրկուեցան Տէրոջմով, պաղերու եւ ուխտադրուժներու, որոնք վերականգնեցան Սուրբ Հոգիով։ Սակայն չեմ յիշեր զանոնք, կը թողում մինչեւ մեծ հունձքի օրը, ուր ամէն բան պիտի պարզուի եւ ճշմարիտ արդիւնքը երեւան պիտի գայ։ Ճշմարտութիւն եւ մեծ ստուգութիւն է թէ «Հողը ինքիրմէն պտուղ կու տայ» (Մար. Դ. 28)։ «Հողը» երբ կը մշակուի եւ կը սերմանուի, «ինքիրմէն պտուղ կու տայ» Աչխատէ մարդկութեան վրայ, ցանէ հոգեւոր ճշմարտութիւնը, անուշտ պտուղ կու տայ, առատ ալ կու տայ, անդադար ալ կու տայ։ Տես եւ Սաղ. ՃԻԶ. 5, 6։ Մարդկութեան ոեւէ խաւը թէ՛ մշակելի եւ թէ՛ արդիւնաւորելի է անուշտ։ Եթէ Տէրը մեզ կրցեր է փրկել հոգեւորապէս, անուշտ կրնայ ոեւէ մէկն ալ փրկել, զի ամէն փրկուած հոգի կը տեսնէ եւ կ'զգայ թէ ինք մեղաւորաց գլուխն է։ Ամենալաւ հողը ամենալաւ մշակութեամբ եւ սերմով, մարդուս մարմնոյն վրայ տարուած ամենալաւ խնամքով եւ հոգածութեամբ, մարդուս մտքին վրայ եղած քրտնաթոր եւ ներհուն ջանացողութեամբ, ի՛նչ արդիւնք որ յառաջ կրնայ տալ, անկէ աւելին, լաւագոյնը եւ աւելի առատը կու գայ մարդուն հոգին վրայ տարուած ճշմարիտ աչխատութեամբ։ Մարդկութիւնը կարծես թէ ձանձրացած է իր մեղանչական եւ ունայն կեանքէն, անկէ պրծիլ կ'սպասէ, բայց չի գիտեր թէ ի՛նչպէս։ Ցուցուր անոր կերպը, ուրախութեամբ կ'ընդունի։ Սուրբ օրը 30-40 տարի պղծողի մը հանդիպեցայ եւ աղաչեցի։ Լսեց, յարգեց եւ ուրախացուց ուրիշները։ Դիւնեմոլութեան գերիներ առանց իրենց ուղղակի խօսելուս իսկ, ձգեցին։ Եկեղեցի չգացողներ եւ չաղօթողներ սիրով սկսան հետեւիլ։ Հատուցումներ ընողներ եւ տանեակ ոսկիներով եւ տոկոսով ետ տուողներ եղան առանց թախանձանաց։ Գողցուած բաներ ետ տրուեցան։ Աղօթքի հոգին, Սուրբ Գիրք կարդալու իղձը, Աստուծոյ տունը երթալու փափաքը, գրեթէ ամէն ուրեք կը տեսնուէր չատով թէ քիչով։ Ուրեմն, «երանի ձեզի որ ամէն ջուրերու քով կը ցանէք եւ եզան՝ (հերկելու) ու իշուն (սերմը տանելու) ոտքը կոխել կու տաք» (Ես. ԼԲ. 20)։ 3. Փորձով տեսայ նաեւ ժողովրդին յօժար, քաղցր, Քրիստոնէական հիւրասիրութիւնը առանց բացառութեան։ Իրենց համադիմերէն աւելի էր իրենց արտայայտութիւնը սուրբ սիրոյ եւ համակրանաց

զգացումներու։ Ոմանք տգիտաբար յանդգնած են ըսել թէ ձերի ծառայութիւն է, ինչո՞ւ յարգելն» եթէ տեսնէին ասանկները՝ եղածները, ծախքերը որ կ'ըլլան գիրքեր, երգարան եւ Սուրբ Գիրք, առնելու, հոգեւոր նպատակաց համար եղած ընծաները եւ հոգեւոր տուրքի կրկնումները, եւն., ասանկ չպիտի ըսէին։ Կար ատեն որ եկեղեցին իր անձնական ծախքով կը պահէր առանց արտաքին օգնութեան։ Այս պտոյտիս մէջ դրամական բոլոր ընծաները, 770 դահ., տեղ մը հաւաքուած են բարենպատակ գործի մը համար, գուցէ տկար եկեղեցիի մը օգնելու համար։ Մանրամասնութիւնը կրնամ յիշել. մէկ (1) ոսկի Օամ. Ճանճիկեան Յակոբ էֆ.էն, 208 դահ. Ակնայ ժողովուրդէն, 400 դահ. Քղի գաւառայի ժողովուրդէն, կէս ոսկի տիկին Մարգարիտ Ուզունեանէն (գաւառա), քոյր մըն ալ ինծի նորէն ընծայեց 30 դահ.նոց ոսկի մը, զոր բոլը հանելով Սուրբ Գիրք առնելու նպատակին ընծայեցի։ Վրան ժողովուրդն ալ աւելցուց 50էն աւելի Սուրբ Գիրք առնուեցաւ Աստուծոյ տունը դրուելու համար։ Նաեւ ա՛ս ժողովուրդը սիրելի Փրկչին ծննդեան տօնին 234 դահ. ընծայեց Պրուսայի որբանոցին համար, ինչպէս որ ծանուցուեցաւ։ Ասոր պէս մեծ ընծաներ եղան այլ կողմեր ալ նոյն ժողովուրդէն։ Ոչ, ասանկ նուաստ ժողովուրդ չկայ որ սիրէ ուրիշին միջոցով ձրի օգտուիլ։ Քղիի ժողովուրդը նոյն իսկ առաջարկեցին ամսականս ալ տալ հոն կենալու միջոցիս։ Ազնուասիրտ Տոքթորը չընդունեց։ Ինչպէս նաեւ Յոյլուի ժողովուրդը նոյն առաջարկը ըրաւ, որ աւելի կենամ իրենց մէջ գործելու։ Դրամ չընդունիր եւ կը փափաքի օգտակար եղած տեղը կենալս առանց ինձ հրամայելու։ Կը փափաքինք երկուքս ալ որ ուղղակի Աստուծոյ Հոգիովը առաջնորդուինք ու աչխատինք համերաշխութեամբ սիրելի խումբի մը, որ կը բաղկանայ հոգեւոր պաշտօնեաներէ եւ այլ հոգեւոր եղբայրներէ։ Ուրեմն ոչ ես, ոչ Տոքթորը, մեր հաշուոյն չենք գործեր։ «Մեզմէ ամէն մէկը իր անձին համար չպարիր եւ մէկը իր անձին համար չմեռնիր» (Շարունակելի)

ԻՆՉՈ՞Ւ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՀԵՏԵՒԻՆ

Աստուածաբանութիւնը Աստուծոյ վրայով եղած գիտութիւնն է եւ կը բաժնուի երկուքի, Բնական Աստուածաբանութիւն եւ Բուն Աստուածաբանութիւն։ Բնական աստուածաբանութիւնն է Բնութեան օրէնքներուն ու անոր երեւոյթներուն միջոցով եղած աստուածայայտնութեան գիտութիւնը, իսկ բուն աստուածաբանութիւնը Անոր էութեանը, յատկութիւններուն ու գործերուն վրայով եղած գիտութիւնն է ուղղակի Աստուծոյ Հոգիին յայտնութեանը միջոցով։

Այն օրէն ի վեր երբ մեղքին պատճառով մարդուն ու Աստուծոյ միջեւ բաժանման պատին հիմերը դրուեցան, պակաս եղած չեն աչխարհի մէջ անանկներ, որոնք տեսակ մը աստելութեամբ եւ արհամարհանքով նայած են գերագոյն Աստուածը փնտռողներուն ու զԱյն ճանչնալ ուզողներուն վրայ։ Նախնական դարերու մէջ գոնէ ժողովուրդը առ հասարակ ակնածանքի վերաբերում մը ունեցած է իր կրօնաւորներուն հանդէպ, որոնք ներկայացուցիչները հանդիսացած են այն ժամանակի աստուածաբանութեան հետեւողներուն։ Սակայն վերջին դարերուն մէջ, մանաւանդ ներկային մէջ, մինչ դիտութիւնը մեծաքայլ կը յառաջանայ դէպի իր զենիթը եւ գիտութեան այլեւայլ ճիւղերուն հետեւողներ գունդագունդ դուրս կու գան դպրոցներու սեմերէն, որոնցմէ չատեր աւելի փճացած են քան թէ լեցուած գիտութիւնով, աւելի ընդհանրական հանգամանք մը առած է կարծես նախատինքն ու արհամարհանքը կրօնաւոր դասակարգին հանդէպ։ Այսօր, ցաւալի իրողութիւն մըն է որ ամէն կողմ կը վխտան անհաւատութեան ու սկեպտիկութեան թեւեր առած թեթեւսոլիկներ, որոնք կը յանդգնին իրենց բերնին թուքը նետել առաջին պատեհութեամբ կրօնաւորներու երեսին, կրօնաւորներու՝ որոնք սակայն փոխադարձաբար համբոյր մը ունին տալու եղբայրական սիրոյ։

Այնպիսի դարու մը մէջ կ'ապրինք որ կրօնքը, լոկ նախապաշարում ու մոլեռանդութիւն, իսկ կրօնաւորութիւնը, բանք աստուածաբանութեան հետեւիլը, ապուշութիւն համարողներ չատցած են։ Մեր լրագրական էջերուն մէջ յաճախ կը տեսնուին այնպիսի յօդուածներ, որոնք որոշ կը ցուցնեն թէ մեր մէջ ալ այդպիսիներ պակաս չեն, կարծես մեզ համար նորոյթ մը եղած է, երբ գրիչը ձեռքերնիս կ'առնենք, առաջին պատեհութեամբ, յարձակիլ կրօնքի ու անոր հետեւողներուն վրայ՝ մրոտելու համար անոնց մուր չրռնող երեսները, առանց նկատելու թէ մենք զմեզ կը մրոտենք։

Որքան որ ալ կրօնքի թշնամիները եւ աստուածաբանութեան հետեւողներու վրայ արհամարհանքով նայողները չատնան, կրկին կրօնք պիտի չկասի իր գործը տեսնելէն եւ ոչ ալ պակաս պիտի ըլլան անոր ուսմանը հետեւողներ։ Աստուածաբանական դպրոցներ միշտ կանգուն պիտի մնան

մատակարարելու համար քմծիծաղի, արհամարհանքի, սկեպտիկութեան ու անհաւատութեան դէմ իրենց յաղթական կռիւը մղելու կարող անձնաւորութիւններ։ Սակայն կ'արժէ գիտնալ թէ ինչո՞ւ ոմանք աստուածաբանութեան կը հետեւին։ Ստո՞յգ է թէ, ինչպէս հակառակորդներէն ոմանք կ'ըսեն, աստուածաբանութիւնը գիտութիւններու էն դիւրինն է եւ հետեւաբար անոր հետեւողներ մաքով էն տկար ու խեղճ, մէկ խօսքով ապուշ եղողներն են։ Պէտք չկայ յիշելու այն անունները, որոնք թէ՛ անցեալին ու թէ՛ ներկային մէջ իրենց միտքի զարմանահրաշ կարողութիւններովը ազգերու փառքն ու պարծանքը կը հանդիսանան, եւ որոնք սակայն աստուածաբանութեան հետեւողները եղած են։ Բժշկական ու Օրէնսդիտական վարժարաններէն տարակոյս չկայ թէ եղած են մեծ միտքեր՝ իրենց հետ առնելով M. D.ներ եւ L. L. D.ներ։ Սակայն նոյն տեղն ո՞վ կրնայ ուրանալ աստուածաբանութեան պատրաստած միտքերու մեծութիւնն ալ։ Եթէ երբեք տգէտներու աչխարհը կարենայ ուրանալ կամ անտեսել, չկրնար՝ գիտուններու աչխարհը, այլ յաւէտ կը պատուէ զանոնք D. D. պատուանունովը։ Ցայտնի է թէ Եւրոպա ու Ամերիկա, աստուածաբանութիւնը դիւրին գիտութիւն մը եւ անոր հետեւողներն ալ տկար միտքի տէր ապուշներ նկատելնուն համար չէ որ զանոնք ալ Տոքթոր պատուանունովը կը յորջորջեն, ինչպէս բժշկութեան եւ օրէնսգիտութեան հետեւողները։

Աստուածաբանութիւնը բարձր եւ դժուար ուսում մ'է։ Զայն հասկնալու համար անոր մէջը մտնել պէտք է եւ ոչ թէ անոր վրայ դուրսէն հայեւանցի ակնարկ մը նետելով բաւականանալ։ Կրնայ ըլլալ եւ կը գտնուին ալ այնպիսիներ, որոնք զայն դիւրին տեսած ըլլալնուն համար կ'որոշեն հետեւիլ անոր, քանզի մտքով տկար են իրենք։ Բայց այդպիսիներ կա՛մ, քիչ վերջը տեսնելով անոր անակնկալ դժուարութիւնները, կը լքեն գործը ի սպառ, եւ կա՛մ, եթէ երբեք չարունակեն ալ, աստուածաբանութիւնը գիրենք կ'ուսանի եւ ոչ թէ իրենք՝ աստուածաբանութիւնը։

Աստուածաբանութեան հետեւողներ, ուրիշ գիտութիւններու հետեւողներու նման, անոր ըմբռնարութիւնները տեսած ըլլալով իրենք գիրենք կը նուիրեն անոր։ Գիտեն եւ քաջ տեղեակ են թէ որքան մեծ միտքի յոգնութիւն կը պահանջուի իրենցմէ ու կը տեսնեն ալ թէ այդ բոլոր դժուարութիւններուն դէմ գոնէ նիւթական չափաւոր վարձատրութիւն մըն ալ չսպասեր իրենց (այս աւելի ստոյգ է մեր երկրին համար)։ Այս ամէնը գիտնալով կրկին կը նուիրեն իրենքզիրենք այդ Աստուածային գիտութեան, որովհետեւ իրենց մէջ ներքին զօրութիւն մը կը մղէ զիրենք։ Այդ զօրութիւնն է կոչումը։ Ինչպէ՞ս կրնան հակառակիլ կոչման ձայնին, որ ձայնն է ուղղակի Աստուծոյ։ Ահա թէ ինչո՞ւ աստուածաբանութեան կը հետեւին։ Մեղադրե՞նք զանոնք որոնք ոչ նուազ մտաւորական կարողութիւններով օժտուած ըլլալով մէկտեղ կը հետեւին աստուածաբանութեան։ Մի՛ կրտենք այդպիսիները տկարամիտ եւ ապուշ անուանելով, մինչ իրենց ներքին կոչման ձայնին հնազանդելով կ'ըլլան աստուածաբանութեան հետեւողներ։

Պարտիզակ Ս. Գ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵԾ ՏՕՆ

Միացեալ Նահանգաց բնակիչներու համար ազգային ամէնէն մեծ տօնն է Յուլիս 4։ Աչխարհահանդէսին առթիւ ասոր ամենափառաւոր տարեդարձը կատարուեցաւ քաղաքիս մէջ։ Երկրի չորս կողմերէն հոս թափեցան, ականատես լինելու համար այդ օրուան տօնական հանդէսներուն։ Ճչմարիտը խօսելով, այդ օրը մեզ համար անխառն հաճոյք մը եղած չէ, յորմէ հետէ կը բնակինք այս երկրի մէջ։ Ցառաջիկայօրս ժամ անդադար կը կատարուին հրավառութիւններ, կ'արձակուին հրթիռներ (ֆիչէնք), կը պայթեցուցուին տեսակ տեսակ հրափամփուչաններ, եւն., եւն.։ Իբր արդիւնք այս օրպէս թէ տօնական խրախճանութեանց, հազարաւորներ կ'սպաննուին, բիւրաւորներ խեղանդամ կը դառնան եւ միլիոնաւոր դահեներու կորուստ կը լինի ծագած հրդեհներու պատճառաւ։ Այս տարի միայն Շիքագոյի մէջ 37 անձինք սպաննուեցան եւ 600 հոգի վնասուեցան, ձեռք, աչք կամ սրունք կորսնցնելով։ Յաւելին այս է որ վտանգաւոր հրափամփուչաններու հետ կը խաղան այդ օրը ոչ միայն չափահասներ, այլ փոքրիկ աղջիկներ ու մանչեր ալ։ Մեր սղտիկ տղան երեք տարի առաջ, որ դեռ ութ տարեկան էր, հետեւելով ընդհանուր սովորութեան խաղաց հրափամփուչտի մը հետ եւ մազ մնաց որ կորսնցնէր իր ձախ աչք։ Ի չնորհս արուեստահանդէսին, մենք այս տարի առաջին անգամ լինելով հանդերձ եւ խաղաղ Յուլիս 4 մը ունենալու բախտն ունեցանք։ Այդ առաւօտ կանուխ գացինք արուեստահանդէս, որոյ գեղի վրայ ի սպառ արգելուած էր ոեւէ հրախաղութիւն տեղական իշխանութեանց կողմէն։ Համառօտակի պատմեմ ձեզ այս տօնական օրուան մէջ իմ տեսածներս։

Միացեալ Նահանգաց կանոնաւոր զօրաց բանակ մը, որ 12.500 զինուորներէ կը բաղկանար, անցաւ ժողովրդեան մէջէն եւ ըրաւ հանդիսաւոր ցոյց մը։ Այս բանակին կ'ընկերանային երաժշտական չխուն խումբեր։ Թափօրէն յետոյ եղան ազուր պատչաճի ատենախօսութիւններ։ Ատենախօսներն էին անձնաւորութիւններ որք ունէին ազգային եւ ոմանք եւս համազգային համբաւ, ինչպէս Ուիլեըմ Պրայըն, որ Ռամկապետականաց նախագահական ընտրելին էր չորս տարի առաջ։

Երկու օդապարիկներ վեր բարձրացան եւ առին բարձրէն արուեստահանդէսի լուսանկարը։ Մեր կենաց մէջ առաջին անգամն էր որ կը տեսնէինք օդապարիկ։ Աւելորդ է ըսել թէ վերջին ասիճան չահեկան էր մեզ համար եւ այնչափ վեր նայեցանք որ մեր պարանոցը սկսաւ ցաւիլ եւ պարտաւորեցանք ուղղահայեաց դիրք մը տալ անոր։

Տեսանք փրկանաւորդներու մի գործնական ներկայացում։ Լճակի մը մէջտեղ կը կենար խորտակեալ նաւը, ջուրի մակերեսէն քիչ վերը։ Ալեկոծեալ մարդիկ կը գտնուէին անձարակ վիճակի մը մէջ։ Նաւակով երթալ զանոնք ցամաք բերելը անկարելի էր։ Ուստի դրին պարանի խոչոր փաթոյթ մը բնդանօթաձեւ գործիքի մը մէջ, որոյ վառօդին կրակ տալով, իոխանակ ռումբի, չուանի փաթոյթ դուրս ելաւ գործիքէն եւ մէկ ծայրը գնաց նետուեցաւ հեռուն խորտակեալ նաւուն վրայ։ Ալեկոծեալներ կապեցին չուանի մի ծայր նաւու կայմին։ Սոյն չուանի վրայէն, որոյ մի ծայր հաստատուած էր ցամաքի վրայ, յղուեցաւ կաշիէ խոչորկէկ տոպրակ մը։ Ասոր մէջ ալ ալեկոծուածներ մի առ մի մտնելով սկսան սահիլ չուանի վրայէն եւ ապահով ցամաք ելլել։

Չկնորս մը գնաց լճին մէջտեղը ձուկ որսալու։ Ուռկան դուրս քաշած ժամանակ դիտմամբ նաւը չրջեցուց եւ ընկղմել կեղծեց։ Գլուխը պահ մը ջուրէն դուրս կը հանէր եւ ահա նորէն կ'անհետանար ջուրին մէջ։ Փրկանաւորդներ կայծակի արագութեամբ նաւակի մը մէջ նետուեցան եւ ջուրի վրայ սուրալով գացին եւ որսորդն ազատեցին։ Այս ազատութեան գործը յաջողութեամբ ի գլուխ հանելէ եաքը նստան մի տեսակ նաւակի մէջ, որ երբ ջրով լեցուէր, ջուրն անմիջապէս նորէն կը պարպուէր ինքնիրեն։ Փրկանաւորդները հինգ վեց անգամ յաջորդաբար չրջեցին նաւակը, որ երբ ջրով կը լեցուէր, ջուրն անմիջապէս նորէն կը պարպուէր ինքնին։ Նաւակին չրջած ժամանակ իրենք, որ վեց հոգի էին թուով, կը մնային նաւակին տակ ջուրի մէջ եւ յանկարծ յերեւան կու գային ջուրը բոլորովին պարպուած նաւակին մէջ։ Վերջին ներկայացումը, զոր ըրին, կը ցուցնէր փրկանաւորդներու ճարպիկութիւն լողալու մէջ։ Ամէնքն ալ նստան հասարակ նաւու մը մէջ եւ, երբ հասան լճին բացը, դիտմամբ չրջեցին նաւն եւ ամէնքն ալ թափեցան ջուրին մէջ, բայց ակնթարթի մը մէջ կրցին նաւը նորէն ուղիղ դիրքի մէջ դնել եւ մէջը նստիլ։ Այս փորձը քանի մը անգամ ըրին յաջողութեամբ։

Օրուան պէսպէս հանդէսներու եւ արարողութեանց փառքն ու պսակն եղող բանն, որուն ականատես եղանք եւ զոր պիտի յիշենք ցկեանս, էր լուսաւառութիւն։ Լուսոյ այս սքանչելի տեսարանին վրայ ձեզ պատմելէ առաջ պէտք է տամ ձեզ գաղափար մը ելեկտրական լուսոյ մասին, զի դիտեմ թէ ձեզմէ չատ քիչեր տեսած են զայն։ Առ հաւկիթ մը եւ երեւակայէ կեղեւը փոխուած ապակիի, եւ փոխանակ մէջի ճերմակ եւ դեղին միջուկին երեւակայէ մետաղեայ ծալուած թել մը, որոյ երկու ծայրեր հաւկիթին սուր կողմէն դուրս եկած եւ կցուած են նոյն սուր կողմին վրայ հաստատուած կլոր մետաղեայ կազմածի մը վրայ։ Սոյն կազմածի միջոցաւ ապակեայ հաւկիթն ուղուած տեղը, օրինակի համար, պատի, գրասեղանի եւ այլի վրայ կրնայ հաստատուիլ։ Ինչպէս որ հեռագրական թելի միջոցաւ լուր կրնայ յղուիլ աշխարհիս չորս կողմը, նոյնպէս ալ լոյս կրնայ ղրկուիլ քաղաքի մը չորս կողմը յիշեալ ծալուած մետաղթելին մէջ լոյս մը՝ որ գիչերը ցորեկուան կը վոխէ։ Հիմա կը յուսամ թէ քիչ մը կրցի ձեզ հասկցնել թէ ի՛նչ է ելեկտրական լոյս։ Արուեստահանդէսի մէջ գտնուած ամէն չէնք ողողուած էր արտաքուստ եւ ներքուստ ելեկտրական այս լուսով։ 2,850 000 հաւկիթներ հաստատուած էին այդ իրիկուն չէնքերու արտաքին կողմի վրայ։ Թողուենք նկարագրել այդ չէնքերու լոյսեր եւ բաւականանանք երեք արուեստական ջրվէժներու լուսաւառութեան նկարագրութեամբ։ Կը յուսամ թէ մոռցած չէք այս ջրվէժներու մասին ձեզ ասկէ առաջ գրածներս։ Ջրվէժներու եւ անոնց չարակից պալատներու արտաքին տեսքը կը ներկայացնէր անթիւ անհամար գունաւոր ապակեայ հաւկիթներու լուսեղէն համաստեղութիւններ։ Գործածուած գոյներն էին Ամերիկեան գրօշակի երեք գոյները։ Հաւկիթներ չարուած էին քովէ քով երեք գոյներով եւ անեղր չարունակութիւն մը ունէին։ Երբեմն կեղրոնական ջրվէժ կը գտնուար լուսոյ կապոյտ դէզ մը, մինչդեռ աջ ու ձախ կողմի ջրվէժները կը լուսա-

փայլէին մին ճերմակ եւ միւսը չառագոյն լոյսերով եւ հակադարձաբար։ Ակնթարթի մը մէջ կը փոխուէին լուսոյ գոյներ։ Կապոյտ, չառագոյն եւ ճերմակ լոյսեր այդ իրիկուն կարծես թէ անդադար կը պարէին։ Ոչ միայն չէնքերն այլ նաեւ սանդուխի աստիճաններ, որոց վրայէն ջրվէժներու ջուրեր խոխոջելով վար կը գլորուէին, ուշնէին հրաւառ տեսք մը։ Ջուրեր կը հոսէին հրեղէն հաւկիթներու վրայէն եւ կը նմանէին հալած լավայի։ Լճակներու ջուրերն ալ հալած երկաթի երեւոյթ մը առած էին։ Լոկ, զով եւ լուսազարդ գիշեր էր։ Ունէինք զեփիւռ, ունէինք արծաթաթիայլ ջուրեր, ունէինք կապոյտ երկինք, ծառեր, ծաղիկներ, երաժշտութիւն, դալարիք, արձաններ, եւն։ Բնութիւն եւ արհեստ այդ իրիկուն մեզ տուին փառաւոր եւ բարեփոխեալ մը։ Մենք այդ սեղանէն անյագաբար կերանք, բայց չկշտացանք, ոչ թէ սեղանը ճոխ չէր, այլ մեր ժամանակը կարճ էր։ Կշտանալու համար այդ սեղանը նստելու էինք ոչ թէ միայն մինչեւ կէս գիշեր, ինչպէս մենք ըրինք, այլ ցկեանս։ Զաւակներէս մին, զգածուած իր առջեւ պարզուած այս երեկոյեան տեսարանէն, մանկական միամտութեամբ ըրաւ ինձ սա հարցումը. «Հայրիկ, ինչու հրեշտակներ եւ սուրբեր չեն գար եւ երգեր հոս այս իրիկուն։ Անոնց քնական երկինքին չատ կը նմանի այս տեղ։» Որդեակ իմ, ըսի, մեր ականջները կոչտ են եւ չեն կրնար լսել ամէն ձայն։ Կրնայ ըլլալ որ հրեշտակներ կ'երգեն հոս, բայց մեր ականջները չեն լսեր։ Զաւակիս այս հարցումը միանալով զիս չրջապատող Բնութեան եւ արհեստից հրաշալեաց հետ՝ ըրաւ ազդու կռչում մը իմ կրօնական զգացմանց։ Թող ներօրի մեզ արտայայտել հոս դանոնք։ Մտովի կը հարցընէի, Արդեօք նա որ է անաստուած՝ ինչպէս կրնայ այս աշխարհիս մէջ երջանիկ լինել, քանի որ իր հաւատքն է թէ մահը կը բերէ ոչնչացում իր էութեան։ Ինձ կը թուի թէ անաստուածն մելամաղձոտ լինելու է եւ, ինչպէս Պագոն կ'ըսէ, նա է ծանծաղամիտ։ Տիեզերաց մէջ ամէն բան նպատակի մը համար ստեղծուած է։ Հարցուր անաստուածին թէ ինչո՞ւ համար է արեգակ, օդ, ջուր, գիշեր եւ ծաղիկ։ Նա առանց վարանելու չիտակ պիտի պատասխանէ։ Հարցուր թէ իր մարմնոյն մասերն՝ աչք, ականջ, ոտք, եւն. ինչո՞ւ համար են, պիտի ընդունիս դարձեալ ուղիղ պատասխան, բայց հարցուր թէ դուն ինչո՞ւ համար եղած ես։ Այն որ կրցաւ քեզի չիտակ պատասխան տալ իրմէ դուրս եղող Բնութեան բաներու եւ իր մարմնոյն մասանց վրայ, պիտի կանգ առնէ եւ չկարենայ պատասխանել այս վերջին հարցման։ Նա չատ կը նմանի այն ապաստաւորին, զոր Տէրն յղեց այսինչ խանութ չաքար գնելու համար։ Ծառան չուկան գացած ժամանակ պատահեցաւ բարեկամի մը, որ հարցուց անոր թէ ո՛ւսկից կու գար, ո՛ւր կ'երթար եւ ո՛վ գինքն յղեց չուկան։ Այս բոլոր հարցմանց ապաստաւորը կրցաւ ճիշդ պատասխանել, բայց բարեկամն երբ հարցուց թէ ի՛նչ պիտի գնէր, ապաստաւորն ըսաւ, «Չեմ գիտեր»

Եւ դարձեալ անաստուածի տրամաբանութիւնն ուղիղ չէ։ Ա.մէն մարդկային էակ, որ արուեստահանդէսի յիշեալ լուսավառութեան իրիկունը ներկայ էր եւ հիացմամբ կը նայէր, հարիւր տարի վերջ գերեզմանի մէջ պիտի գտնուի։ Քառասուն հազար ձիու ոյժ ունեցող մեքենաներ ստեղծող մեքենագէտը մեռած պիտի լինի, բայց ոչ իր մեքենաներ։ Արուեստահանդէսի հոյակապ ապարանքներ կանգնող ճարտարապետ ոչ եւս պիտի լինի, բայց անոր ճարտարապետութիւնը պիտի ապրի։ Այդ իրիկուն միլիոնաւոր ելեկտրական լոյսերով լուսազարդող ելեկտրագէտն իր մահկանացուն կնքած պիտի լինի, բայց իր ելեկտրական գիւտերը պիտի ապրին ծառայելու համար քաղաքակրթութեան։ Գեղարուեստից ապարանքին մէջ ի ցոյց դրուած հիանալի արձանները եւ իւղանկար պատկերները պիտի ապրին անգրիագործին եւ նկարչին մահուանէն յետոյ։ Լուսանկարչութեան միջոցաւ մեր պատկերը, ձայնագրի միջոցաւ մեր ձայնը, մոմուլի միջոցաւ մեր խորհուրդները պիտի ապրին մեր մեռնելէն վերջ։ Եթէ ձայնագրի եւ լուսանկարչութեան գիւտը եղած լինէր Քրիստոսի ապրած դարուն մէջ, մենք պիտի ունենայինք հիմա Անոր ձայնը եւ պատկերը։ Պիտի կրնայինք լեռան քարոզը վոխանակ Աւետարանի մէջ կարդալու լսել Քրիստոսի կենդանի ձայնով։ Արդ՝ ըստ անաստուածի տրամաբանութեան, որ կ'ընդունի թէ գերեզման մեր կենացն վերջնակէտն է, կը հետեւի թէ խորհուրդ՝ խորհողէն եւ գործ՝ գործողէն յոյժ աւելի բարձր է ապրելու կենսական խնդրոյն մէջ եւ թէ Բնութիւնն իր գլուխ գործոցն եղող մարդուն հետ կոչտ կատակ մը ըրած է, զայն այսպէս ոչնչութեան դատապարտելով։ Եւ դարձեալ իմ հանճարեղ լուսանկարս, իմ արձանագրած ձայնս եւ իմ գրած գիրքս իմ մահուանէս վերջը են կատարակատար մասն իմ անհատականութեան եւ ինքնուրոյնութեան եւ չեն մեռնիր ինձ հետ։ Այս կը նշանակէ թէ եա՝ մահկանացուս կրնամ չափով մը անմահացնել իմ մի

մասը եւ մնացած մասն է որ կը ջնջուի գերեզմանի մէջ։ Հաւանականն է այս։ Ոչ, ոչ, գերեզման ոչ թէ վերջակէտ, այլ ստորակէտն է մեր կեանց։ Ընթերցող, եթէ ցարդ անտարբեր եղած ես հոգւոյդ ճակատագրի մասին, խորհէ, չատ անգամ խորհէ անոր վրայ։ Իբրեւ ճարակ քո մտաց՝ հոս կ'ընդօրինակեմ իմ ուսուցիչներէս միոյն յուշատետրիս մէջ գրած սա հետեւեալ հարցումները.

Ծիչէ որ մարդ ես եւ քանակն, ի՛նչ ընել պէտք է։
Արարած ես, բայց կարող, ի՛նչ ընել պէտք է։
Մտաւոյ ես, բայց ազատ, ի՛նչ ընել պէտք է։
Կեանք ունիս, բայց մահ կայ, ի՛նչ ընել պէտք է։
Հիմա գործ ունիս, բայց ետք հատուցում, ի՛նչ ընել պէտք է։
Հոս բաժանում կայ, բայց ետք միացում, ո՛ւր ընել պէտք է։

Սէյնթ Լուիս, Օգոս 1, 1904 Թղթակից «Ա»

ՋԱՆԱԶԱՆ ՆՕԹԻՐ

Անթոնիա Գոլէճ. Իմ յարգանքի եւ սիրոյ խանդավառ թափով մըն է որ կը յիշեմ միշտ անունը Անաթոլիա Գոլէճին, սիրական Alma Materիս։ Եւ գիտեմ թէ անոր զաւակներէն, հեռուէն ու մօտէն, ինծի պէս քանիներ գուրգուրան եւ տաք վերաբերումով մըն է որ համակրած են անոր, իրենց կրթական որրանին, հանրութեան կրթական բարերարին։ Աչքառու պարագայ մը եթէ կայ՝ ան ալ սա է թէ անոր զաւակները իրենց երախտագիտութեան, համակրանքի վերաբերումը ընդհանրապէս օգաղորդ ճիչերէն աւելի պերճախօսութեան էն ընտիր եղանակով —լռութիւնով— փաստաբանել ուզած են։ Ըստ այնմ հոսկէ հոնկէ իրենց դէմ արձակուած ուռուցիկ եւ անհարկի վէհոներուն ալ սառ անտարբերութիւնով մը նայիլ ուզած են, ինչ որ սկզբունքը եղած է իրենց նուիրական որրանին։ Սակայն ես այս մեթոտը չպիտի գնահատեմ բոլորովին։ Քանի որ անանկ համայնքի մը մէջ կը գտնուինք, որ խօսքը գործքէն եւ արտաքին ցոյցը իրական արժանիքէն նախընտիր կը համարէ ընդհանրապէս, ինչո՞ւ չերմ պաշտպանը չհանդիսանանք մեր արդար իրաւունքներուն, ինչո՞ւ չախչախիչ հարուածը չի տանք կարգ մը վիժած գաղափարներու, որոնք ի զուր հանրութեան գաղափարը պղտորելէն անդին չեն անցնիր։ Ինչո՞ւ չգիտնայ հանրութիւնը թէ Օսմ. մեծաձեւալ կայսրութեան էն բարերար հաստատութիւններէն մին, Անաթոլիա Գոլէճ, չնորհիւ իր կրթասէր Օգոստափառ վեհապետին՝ իր ծոցէն նուիրած է տոհմին ու երկրին ականաւոր անձնաւորութիւններ, գրչի ու մանաւանդ գործի մարդեր վերջապէս։ Մենք անոր զաւակներս կը թերանանք մանաւանդ մեր պարտականութեան մէջ՝ մեր պատիւը չպաշտպանելով ի դէպ ժամու եւ պատշաճ պարագային։ Թող հանրութիւնը գիտնայ թէ ի՛նչ տաք ու նուիրական վերաբերումով մըն է որ կապուած ենք մեր սիրական Անաթոլիային։ Եւ, քանի որ գործնականապէս կը սիրենք, թող մեր խօսքն ալ ընկերանայ անոր, քանի որ կարեւորութիւնը հնչուն խօսքին կ'ընծայուի։ Մեր մէջ այդ նուիրական յարկին հանդէպ բաբախող եւ կարեկցող սիրտը չպակսիր։ Եթէ ոմանք այդպէս կ'զգան, ատիկա չկրնար ընդհանրութեան վերագրուիլ։ Իմ մէկ պատուական բարեկամիս կարծես թէ քիչ մը այդ ոգիով վարակուած հետեւեալ տողերը կարդացի. «.... ու դարձած եմ տեսնելու թէ արդեօք մեր ծնողական յարկը եղող Անաթոլիա Գոլէճի սաներն ալ նոյն վերաբերութիւնը ունեցած են հանդէպ այդ հաստատութեանը» ի դիմաց հաստատութեան սաներուն կ'ըսեմ, Անհարկի վարանում, բարեկամս։ Ցետոյ քիչ մը վարը ուրախութեամբ կարդացի դարձեալ բարեկամիս քանի մը տողերը, որ կը հաստատեն անոր զաւակներուն երախտագէտ ու գուրգուրան վերաբերումը հանդէպ իրենց մայր հաստատութեանը։

«Ա-եոթբեր»է ոդղ-ընդ. Բանիրուն փրոֆէսորը Ա-եոթբերի 32 թիւով պատշաճ պատասխանը տուաւ, կը կարծենք, այն կարդ մը խծբծանքները, որոնք երբեմն թերթերու մէջ յեղյեղուեցան Ա-եոթբերի չուրջ։ Սակայն ուշագրաւ էր, կը կարծենք, մանաւանդ Բ-ըուկի մէջ եղած թելադրութիւնը, որով կ'ուզուէր ժողովուրդին աստուածաբանութիւն սորվեցնելու գործը Մարզուանի, Մարաշի եւ Այրերդի ճեմարաններուն վերապահել։ Չեմ գիտեր թէ թելադրիչն ի՛նչ ըսել կ'ուզէր ատով։ Սակայն առաջարկը տափակ եւ քիչ մըն ալ նախապաշարեալի պէս երեւցաւ ինծի, եւ յիշեցուց միջնադարեան այն սովորութիւնը, որով Սբ. Գիրքը մետաքսապատ ծածկոցներու մէջ կը ծրարուէր եւ միայն կղերը կ'արտօնուէր զայն պրպտել։

Ըստ մեզ Ա-եոթբեր մեր համայնքին նպաստակայարմար եւ ամէն դատակարգի հասարակութեան համար եզականապէս օգտակար թերթը եւ համայնքի մը էն կարեւոր կրօնական պէտքին ծառայող օրկանն է։ Ինչո՞ւ թերթեւ աչքով նայիլ անոր ջամբած հոգեկան-բարոյական անուններուն։ Ինչո՞ւ կորզել անոր իրաւունքը եւ յատ-

կացնել ջանալ այսինչ քանի մը հաստատութիւններուն։ Ճշմարիտ է որ լաւ կ'ընէ Ա-եպոքէց, եթէ կարգ մը աստուածաբանական կնճռոտութիւններով չզբաղի, եւ այդ ոչ թէ խմբագրութեան անձեռնհասութենէն, այլ ընթերցող մեծամասնութեան զանոնք հասկնալու ատակ վիճակի մէջ չգտնուելէն՝ ծագում կ'առնէ։ Սակայն սա վերջին երկու տարիներու մէջ անոր ստացած ուղղութիւնը աւելի դնահատելի կը գտնենք մեր համայնքին համար, ինչպէս գիտական հատակոտորներով (ռամիկին դիւրամատչելի), նոյնպէս հոգեբանական ու փիլիսոփայական դիւրամատչելի ու զուտրիկ տեսութիւններով համեմուած է Ա-եպոքէց։ Շնորհաւորելի է բանիբուն փրոֆէսորը որ փիլիսոփայութեան պէս մեր մէջ անտեսուած չքնաղ գիտութեան մը զարկ կու տայ։ Մեր մէջ այդ ճիւղին հետամուտ եւ անոր մանուածապատ կնճռոտութիւններուն ակահ մէկը կը գտնենք Փրոֆ. Դրիդորեան։

Ինչ էրել։ Օգուտած գրելը թուղթ մրոտելէն տարբեր բան մը կը նշանակէ։ Ամէն գրող պէտք է գիտնայ թէ հասարակութեան մը կրթական ճակատագիրը լրագրական ամպիոնէն կախում ունի մասամբ։ Օգուտած գրել տեսակէտով մը քարոզելէն ալ մեծ է, քանի որ հազարաւորներէ կը կարդացուի ան։ Ուստի մեծ աչալրջութիւն եւ խղճմտութիւն անհրաժեշտ է գրողին համար։ Բարեկամ, (որոց որ անկ է), ակնածանքով գրիչ չարժէ, եւ գրէ ինչ որ օգտակար, հրահանգիչ եւ չինիչ է վերջապէս։

Թալաս Կէորկ Կոչ

ՍՐՋՆԿԱ

Կ'ուզեմ Ա-եպոքէցի ընթերցողաց համառօտիւ գաղափար մը տալ Սրջնկայի մէկ քանի գիւղերուն վրայ։

Եչկան։ Սրջնկայէ չորս ժամ հեռաւորութեամբ բլուրի մը վրայ չինուած։ Դիրքը լեռնային է։ Ունի առողջարար օդ եւ ջուր։ Շրջապատուած է կանաչազարդ այգիներէ ու պարտէզներէ։ Կան նաեւ չատ մը պաղտրակ աղբիւրներ, որոնք մկրտուած են գեղեցիկ անուններով։ Ժողովուրդը գործասէր, չարքաշ եւ ժրաջան է ու ընդհանրապէս երկրագործութեամբ կ'զբաղի։ Շատ բարեպաշտ եւ եկեղեցասէր է։ Ունի բաւական մեծ եկեղեցի մը, որ կը կառավարուի տեղացի երկու քահանաներէ։ Այս եկեղեցիին յարակից է գիւղին վարժարանը, որուն մէջ կը կրթուին հարիւրի չափ երկսեռ աշակերտներ։ Այս գեղջկական անշուք ու փոքրիկ գպրոցն է որ կը հայթայթէ իր եւ մօտակայ գիւղերուն քահանան ու վարժապետը։ Այս գիւղէն տասը րոպէ հեռի կը գտնուի Սբ. Գէորգ անուամբ ուխտատեղի մը, ուր ամէն տարի հաւատացեալներու բազմութիւնը անպակաս կ'ըլլայ։

Կոբէկ։ Սրջնկայէ հինգ ժամ հեռաւորութեամբ լեռան մը կողին վրայ չինուած է։ Կը նմանի առկախեալ պարտէզի մը։ Շրջապատուած է պտղատու ծառերէ եւ այդիներէ։ Այս գիւղը Սրջնկացիներուն իբրեւ ամառանոց կը ծառայէ, վասն զի ունի առողջարար օդ եւ ջուր, նաեւ հիանալի դիրք։ Ունի եկեղեցի մը եւ մի քահանայ։ Դժբախտաբար չատ խեղճուկ է գպրոցը, որուն մէջ հազիւ թէ 22ի չափ տղաք կը կրթուին, այն ալ միայն ձմեռ ատեն։ Ժողովուրդը կ'զբաղի երկրագործութեամբ։ Ոչ թէ միայն այրերը, այլ նաեւ կիները կ'աշխատին դաշտի մէջ եւ մինչեւ մութ։ Այս գիւղացւոց գլխաւոր առաքինութիւնն է իրենց հիւրասիրութիւնը։ Նաեւ չատ բարեպաշտ են։

Տաճկ։ Սրջնկայէ երեք ժամ հեռաւորութեամբ կառուցուած է լերան մը ստորոտը։ Ունի ընդարձակ արօտավայրեր, որոնք մնունդ կը մատակարարեն գիւղին անասուններուն։ Ժողովրդեան մեծ մասը երկրագործ, իսկ մնացեալը արհեստաւոր է։ Ունին քարաչէն եկեղեցի մը, զոր կը հովուէ տեղացի քահանայ մը։ Ունին նաեւ բաւական մեծ գպրոց մը, որուն մէջ չատ խնամով կը դաստիարակուին տղաք։ Այս ժողովուրդը չատ կրթասէր է եւ կրթական գործոց առջեւ քաշը բաց։ Այս գիւղը ունի ընդարձակ պարտէզներ լեցուած պտղատու ծառերով։ Կէս ժամ հեռուն կը գտնուի Ներսէս Հայրապետ կոչուած վանք մը։ Այս վանքին մէջ թէեւ 25 տարի առաջ գիշերօթիկ վարժարան մը կը գտնուէր, որուն մէջ տղաք կը կրթուէին եպիսկոպոսներու եւ վարդապետներու ձեռքով, սակայն այժմ այդ վարժարանը գոց է։

Կէնճէկ։ Սրջնկայէ երկուքուկէս ժամ հեռաւորութեամբ չինուած է բլուրներու վրայ։ Դիրքը լեռնային է եւ ունի հովասուն տեղեր ու պաղտրակ աղբիւրներ։ Ունի մեծ եկեղեցի մը, որ կը կառավարուի հմուտ եւ փորձառու քահանայէ մը եւ այս քահանային չնորհիւ բարգաւաճ վիճակի մէջ կը գտնուին գիւղին կրթական գործերը։ Եկեղեցիին մօտ կը գտնուի գիւղի վայելուչ դպրոց մը, որուն մէջ կը կրթուին 100ի չափ երկսեռ ուսանողներ սոյն իմաստուն քահանային ձեռքով։ Ընդհանրապէս ժողովուրդին մեծ մասը կ'զբաղի երկրագործութեամբ։

Սրջնկայի նախկին առաջնորդին եւ այժմեան փոխանորդին չնորհիւ բարգաւաճ վիճակի մը մէջ կը գտնուին այս գիւղերը։

Սրջնկա Վ. Գ. ԲՐՈՒՏԵԱՆ
Յունիս 20, 1904

Ա Զ Գ

Մարսուանի Անաթոլիա Գոլէճին նոր տարեշրջանը կ'սկսի չորեքշաբթի, Սեպտ. 1/14։ Գոլէճին վրայ աւելի տեղեկութիւն ուզողներ կրնան դիմել առ տնօրէն Rev. G. E. White, Մարսուան։

1—3

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՎԵՀ. ԱՊՏ ԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ ԹԱՆԻ

Այսօր Վեհ. Սուլթանին բոլոր հաւատարիմ հպատակները ցնծուն սրտով եւ ուրախ դէմքով կը տօնեն Ն. Կ. Վեհափառութեան գահակալութեան տարեդարձը։ Կայս. պետութեան մէջ բնակող համայն Օսմանցիներ իրաւամբ չեն դադրիր աղօթքներ բարձրացնելէ առ Բարձրեալն Աստուած՝ արեւշատութեանն համար իրենց Վեհ. կայսեր, որ 28 տարիէ ի վեր գիշեր ցերեկ քուն ու հանգիստ կը զոհէ իր հաւատարիմ հպատակներուն անդորրութիւնն ու երջանկութիւնը եւ իր լայնածաւալ պետութեան յառաջդիմութիւնը ապահովելու համար։ Ն. Կ. Վեհափառութեան օրով բոլոր տէրութիւններուն հետ Թուրքիա բարւոք յարաբերութիւններ մշակեց, բազմաթիւ կնճռոտ գործեր հարթուեցան, դժուարութիւններ բարձուեցան, յաղթութիւնները չահուեցան եւ ներքին, զոր օրինակ՝ քաղաքային, զինուորական, երկրագործական եւ կրթական շրջանակներու մէջ չատ բարեն որոգումներ ի գործ դրուեցան։ Կայսրութեան ամէն կողմը հազարաւոր հասարակ եւ բարձրագոյն դպրոցներ բացուեցան բաց ի բժշկական, իրաւաբանական, երկրագործական, հանքաբանական, արհեստագործական եւ զեղարուեստի վարժարաններէ եւ հմայսարաններէ, անկելանոցներէ, գիւղերէն այլազան յարկերէ եւ մանաւանդ խուլ համբերու եւ կոյրերու յատուկ բարեսիրական հաստատութիւններէ, պանդուխտներու, արական եւ իգական սեռի եւ տղայոց յատուկ հիւանդանոցներէ։ Բումէլիի եւ Անատոլուի, Սէլանիկի, Պէյրութ–Դամասկոսի, Դամասկոս–Համայի, Եաֆա–Երուսաղէմի, Հօրանի եւ Գոնիա–Էրէյլիի երկաթուղիները չինուեցան։ Հիճազի երկաթուղիին Դամասկոս–Մեան մասին ալ չինութիւնն աւարտած է եւ այսօր բացումը տեղի կ'ունենայ պաշտօնապէս։ Բարձրեալն Աստուած անսասան պահէ Ն. Կ. Վեհափառութիւնը իր փառաւոր գահուն վրայ եւ յաջողէ անոր կատարել այսպիսի հազարաւոր սքանչելի գործեր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք։ Վեհ. Սուլթանը անցեալ ուրբաթ հեռագրով շնորհաւորեց Պարսից Շահը անոր ծնընդեան տարեդարձին առիթով եւ Վեհ. Շահը իր շնորհակալութիւնն յայտնեց հեռագրով։ — Նախորդ կայսր Սուլթան Մուրատ երկուշաբթի մահկանացուն կնքեց հետեւանօք չաքարախտին, որու ենթակայ եղած էր ժամանակէ մը ի վեր։ Այս մահը մեծ ցաւ պատճառեց Վեհ. կայսեր։ Կայս. իրատէ մը հրամայեց որ մարմինը ամիսուն երեքշաբթի մօտ, իր մեծայարգ Մօր դամբարանին մէջ։ — Այսօր Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առիթով ազատ կ'արձակուին 114 բանտարկեալներ (2ը կին), որոնք իրենց պատժի պայմանաժամուն 2/3ը լրացուցած են։ Նոյն շնորհը կ'ըլլայ նաեւ ուրիշ բանտարկեալներու, որոնք իրենց պատժի պայմանաժամուն 2|3ը լրացուցած են գաւառներուն մէջ։

Նահանջներ. Դամասկոսէ կը հեռագրուի Օգոս. 30 թուով թէ Օսմ. պատուիրակութիւնը մանաւանդ կառամբով Դամասկոսէ մեկնած է Մեան, նմանապէս պատուիրակութեան միւս ուղեկիցները ուրիշ երեք մանաւանդ կառամբերով, որոնք իրարմէ երկերկու ժամ յետոյ մեկնած են։ — Հալէպի կուսակալ Բեհաիմ պէյ կայս. բարեւներու արժանացաւ։ — Անցեալ ուրբաթ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեցան Իզմիրի մէջ։ — Կիրակի կէսօրին Պիղայի մէջ աղետալի հրդեհ մը ծագեցաւ եւ տեւեց մինչեւ կէսգիշեր, 1,000ի չափ տուն, խանութ եւ 3 մզկիթ այրելով։ Պիզա համանուն գաւառին կառավարչանիստ քաղաքն է 10,000 բնակչով, մեծագոյն մասը Իսլամ։ Կը գտնուի Պիզա–Լեյ գետակին եզերը Մարմարայի ծովափէն 29 հազար մեթր հեռու։ — Անցորդի մէջ ալ Վանթուիէտի վանքէն քիչ հեռու անտառային հրդեհ մը ծագած է Օգոս. 22ին եւ մինչեւ 2,000 ոսկիէն աւելի կը հաշուուի։ — Պալատական պաշտօնատար մը կայս. Անձնական Գանձուն նախարարութենէն մենաշնորհ խնդրած է Թուրքիոյ բոլոր քարիւղի հանքերը, մանաւանդ Պաղտատի, Մուսուլի, Տիարպէքիրի, Վանայ, Պիթլիսի եւ Մ. Ազիզի նահանգներուն մէջ գտնուածները, չահագործելու համար։ — Վեհ. Սուլթանը իր մասնաւոր գանձէն 500 ոսկի շնորհեց ի նպաստ Սամսոի երկրաշարժէն վնասուողներուն եւ հրամայեց 100,000 դահ. եւս տալ Թրնովայի այն փախստական Պուլկարներուն, որոնք զղջմամբ իրենց գիւղերը վերադարձան։

Բուղտ։ Ժող. Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ Բերայի մէջ Բուղտ եկեղեցիի մը, դպրոցի մը եւ երիցատան մը չինութիւնը արտօնող կայս. հրովարտակը յանձնուեցաւ Ազգապետարան։ Կայս. այս շնորհը բերկրութեամբ լեցուց Կ. պոլսոյ Աւետեկեղեցւոյ եւ ժողովրդեան սիրտերը, եւ այս առթիւ ալ բարեմաղթութիւններ եղան Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեան համար։ — Հինգշաբթի Վսեմ. Ազգապետ էֆ. կայս. պալատն գնաց եւ պատիւ

ունեցաւ հպատակ ժողովուրդներու հոգեւոր պետերուն հետ վեհ. Սուլթանին ներկայանալ եւ Ն. Կ. Վեհափառութեան դահակալութեան բարեբաստիկ տարեդարձը շնորհաւորել։ Ցետոյ այցելութիւն տուաւ պալատական բարձր պաշտօնատարներու։ — Մարաշի աղջկանց դպրոցի չէնքերուն յարակից նոր չէնք մը կառուցուած է եւ դպրոցը նոր չէնքին մէջ պիտի բլլայ այս տարի։ Աւետարանական վարժարանի չէնքն ալ նորոգուած է։—Ամսոյս 17ին Մունճուսունի քարոզիչ Պատ. Ց. Խաչատուրեան Օր. Աղաւնի Սարաֆեանի հետ ամուսնացաւ Թալասի մէջ։—Իզմիրի հովիւ Վեր. Ց. Թաչճեան իր ակարութեան պատճառով երկամեայ արձակուրդ առած է եկեղեցիէն եւ միսիոնարներէն, որպէս զի հանգիստ բնէ Իզմիրի մօտակայ ամարանոցներէն մէկուն մէջ։ Իզմիրի քարոզիչ Պատ. Ց. Արմաղանեան իր եկեղեցիէն արձակուած է Իզմիրի մէջ քարոզել առանց բացակայութեան միջոցին։ Վեր. Թաչճեան այս առիթով կը փափաքի չնորհակալութիւն յայտնել Իզմիրի եկեղեցիին, միսիոնարներուն եւ Իզմիրի եկեղեցիին ու քարոզչին։ — Սամաքովի Բողոք. վարժարանին ուսուցիչ եւ Բոպէրթ Գոլէճի շրջանաւարտ Վեր. Ս. Տ. Մխոյեքով մայրաքաղաքս ժամանեց։ Կ'իմանանք թէ ասդ դպրոցն ունի հարիւրէ աւելի աշակերտ եւ աշակերտուհի, նաեւ աստուածաբանութեան ուսանողներու կարգ մը։ —Կ'իմանանք թէ Իզմիրի Աւետ. Հայոց աղայոց ծաղկոցին համար պէտք կայ «կարող եւ բարի վկայեալ դաստուի մը,» եւ թէ տեղւոյն եղբայրներէն Ռուբէն էֆ. Շաքարագործեան եւ կամ Ս. Գ. Ց. Սամուէլեան պատրաստ են պայմաններուն վրայ տեղեկութիւն տալ իրենց դիմողներուն։

Հայ Լաս. Ծող. Հինգշաբթի առաւօտ Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առիթով Գումգափուի մայր եկեղեցիին մէջ Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ գոհաբանական ժողովք մատուցուեցաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեան համար։ — Կիրակի Վերափոխման տօնին առիթով Պատրիարք Հայրը մայր եկեղեցիին մէջ քարոզեց։ Այդ քարոզին հետեւեալ հատուածը, զոր Բ–գանդլեմ կ'առնենք, ուշադրութեան արժանի է։ «Բանաւոր բարեւնակը Տէրմայրն է որ մեծ որթէն յառաջ եկած է եւ ողկոյզը՝ բարեւնակէն, Քրիստոսն է։ Այդ բարեւնակին պտուղն է որ կ'ըլլայ պատճառ ուրախութեան . . . եւ որուն բժկութիւնը կ'ըլլայ բարեւնակին միջոցաւ՝ Տէրմօր բարեխօսութեամբ։ Մայր Տեառն՝ արմատ եւ տուիչ ամենայն բարեաց է։ այս պատճառաւ զայն կը յարգենք, կը պաշտենք եւ անոր անունով ու բարեխօսութեամբը՝ որթի սփփանք կ'զգանք։» Այս խօսքերը բաղդատենք Աւետարանի սա համարներուն հետ։ Ծակ. Ս. 16, 17, Գոր. Դ. 12, Հռով. Ե. 1, Ը. 34, Ա Տիմ. Բ. 5, եւն.։ —Սանասարեան վարժարանի քանամեայ տեղեկագիրն հրատարակուեցաւ, որմէ կը տեսնուի թէ նոյն հաստատութիւնը քսան տարուան մէջ իբր $3\frac{1}{2}$ միլիոն դահ. նպաստ ընդունած է եւ 7,131,701 դահ. հասոյթ ունեցած է։ Իր առաջին չրջանաւարտները տուած է 1891ին եւ մինչեւ 1901 ունեցած է 110 չրջանաւարտ։ 1900–1901ի տարեշրջանին մէջ ունէր 193 աշակերտ։ Հաստատութեան պատուղները ինչ ինչ նկատումներով անգոհացուցիչ են։ — Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան երեսաղէմէ մայրաքաղաքս վերադարձաւ։ Տ. Ղեւոնդ վարդապետ, հակառակ երեսաղէմայ Պատրիարք Հօր հրամանին, Կ. պոլիս չկաց իր հաչիւները տալ Խառն ժողովին։ — Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը, մինչ Ա.ինթապ կը գտնուէր, քահանայ ձեռնադրեց Կ. Թ. Գոլէճի շրջանաւարտ Կիւլտալեան Արտաշէս էֆն եւ ուրիշ երիտասարդ մը։

Կէտիկփաշայի կիրակնօրեայ դպրոցը պիտի բացուի յառաջիկայ կիրակի կէսօրէն երկու ժամ առաքը։ Իսկ ցերեկեայ դպրոցը պիտի բացուի յաջորդ օրը, երկուշաբթի, Սեպտ. 5 (Ն. Տ.)։

Ա–եաթրեան հրապարակ. Օգոս. 27 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100

Ծոբէն, քաշը փր.		Շաքար, կենդինարը, դահ.	
Անատոլու կարծր	33–34	Թրիէսթէ	99
» ընտիր	35–36	Ռուսական	82
Ալ–ր, պարկը, դահ.		Սուրճ 100 քաշը	6–7 ոսկի
Տեղային կիրքա		Բրինձ, պարկը, դահ.	
Անատոլու գրմա	71–77	Եգիպտական	79–80
Օտեսա (Ա.)	96–99	Անգղիական	99
Մարսիլիա		Րիզոն ֆրանք	$42\frac{1}{2}$
Գոլի, քաշը, փր.		Բամբակ, քաշը,	
Անատոլու	23–26	Ատանա	$6\frac{3}{4}$
Եգիպտ–, քաշը		Ազիա, Գարահիսար, Պալըքէսիր	93–98
Մարմարա	30–31	Լաոքիա	
Իզմիտ	30–31	Սեւ Ծով, 100 քաշը	100–110
Թէֆթիկ, » դահ.		Սէլանիկ »	185
Էնկիւրի. Եոզղատ	$15–15\frac{1}{2}$	Կոճղի քաշը, փր.	
Բա–ըդ, քաշը, դահ.		Մէրսին	$82–82\frac{1}{2}$
Անատոլու գըրմա	$6\frac{1}{2}–6\frac{3}{4}$	Սկ–ճ »	
Քոչխ–ր, զոյգ թիթեղ		Անատոլու	40
Ռուս. Պոյոյ համար	$25\frac{1}{2}$	Պալըքէսիր	
Արտածման համար	$21\frac{1}{2}$		

Դրամական . Օգոս. 18/31

Օսմ. Միացեալ Օ. Ո.	94 14	Բուսմ. երկթղ. ֆր.	122 25
Մէճիտիյէ	108 09	Նաթոլէոն	87 10
Մէճալիք	103 30	Գրիմից	51 05
Մանր արծաթ	104	Անգղ. ոսկի	109 32
Ռուպիոյ բոլ	89 10	Մանէթ	8 69

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պաթեղամ. Փորթ Արթհըր չինկաւ դեռ։ Վիէննական նոր հեռագրի մը համաձայն կը կարծուի թէ բերդաքաղաքը դեռ կրնայ երկու երեք ամիս դիմանալ։ Սակայն ամբակոծումը կը չարունակէ անընդհատ։ Օրը մինչեւ 800 ռումբ կը տեղայ քաղաքին վրայ։ Իցէչան անունով ամրոց մը կայ, որու գրաւումը չատ կարեւոր է, զի քաղաքին կ'իյնէ։ Ծանուցուեցաւ թէ այդ ամրոցը Ճափոնցիներու ձեռք ինկած է։ Սակայն նորագոյն հեռագրի մը համաձայն Ճափոնցիները, թէպէտ քանիցս անոր վրայ յարձակած են, ամէն անգամ ալ ետ մղուած են։ Թիւ 5 ամրոցը որ քանի մը անգամ առնուեցաւ եւ ետ տրուեցաւ, վերջապէս Ճափոնցիներուն ձեռքը մնաց, կ'ըսուի եւ Փորթ Արթհըրի Եւրոպական թաղը բոցերու մէջ է։ Սպանիոլի զինուորական թղթակիցը սպէս կը բացատրէ պաշարման դործողութեան ընթացքը։ Ամրութիւններու երկու կարգ կայ, արտաքին ու ներքին։ Ճափոնցիները արտաքին կարգին ներսի կողմը գիրք մը գրաւելով սկսան յաջորդաբար առնել այդ կարգին ամրոցները։ Այս բաւական ժամանակի կարօտ գործ էր եւ լմնալէն ետեւ հարկ եղաւ վերակազմել գրաւուած դիրքերը, սպառազինել եւ իրարու հետ միացնել գանոնք պաշտպանութեան դիծ մը կազմելու համար, որպէս զի ետեւի կողմը զօրք, թնդանօթ եւ պաշար ժողովուէր նոր յառաջխաղացման համար։ Այս գործը, որու արգելք եղաւ անձրեւը, լմնցաւ մինչեւ Օգոս. 16, երբ Մարալախտ Օյամա քաղաքն յանձնելու հրաւէրն ուղղեց։ Հրաւէրը չընդունուեցաւ։ Այն ատեն ներքին կարգին վրայ յարձակումն սկսաւ։ Այս թղթակիցը չկարծեր թէ ականներու պայթումը չատ կորուստ պատճառեց Ճափոնցիներուն, իսկ պայթումներուն միջոցով բացուած փոսերը պատրաստ պատսպարան կ'ըլլան Ճափոնցիներուն եւ կը դիւրացնեն անոնց յառաջխաղացութիւնը։ Փորթ Արթհըրի առջեւ տեղի ունեցած Ճափոնական կորուստներու վերաբերեալ լուրերը վստահելի չեն։ Սբ. Փեթերսպուրկէ կը հեռագրուի թէ մէկ անգամէն 7,000 հոգի մեռան ականներու պայթումէ։ Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն պաշարման սկսելէն ի վեր Ճափոնցիներու կորուստն եղած է 65,000։ Դարձեալ Սբ. Փեթերսպուրկէ ուրիշ հեռագրի մը համաձայն ալ, որ թուականով երեք օր միայն առաջ է միւսէն, Ճափոնցիներու համագումար կորուստն է 28,000։ Թոքիօի Պատերազմական նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ Ռուսական այս լուրերը չատ չափազանցուած են եւ, թէպէտ լման մանրամասնութիւններ առնուած չեն, կը կարծուի թէ մինչեւ Օգոս. 25 մեռածներու եւ վիրաւորներու համագումարը իրր 7,500 եղած է։ Թոքիօի մէջ սա կարծիքը կը յայտնուի թէ նախ քաղաքը եւ նաւահանգստին երկու կողմի բերդերը պիտի իյնան, եւ թէ Ռուսերու վերջին դիմադրութիւնը պիտի ըլլայ Լիաօթիչան լեռան վրայ։ Ռուս հրամանատար Զօր. Շթոսըլ անդադար կը պտրտի ձիով եւ իր մարդիկը կը խրախուսէ։ Նա իր նչանաւոր արիութեան համար Զարին Թիկնապահ անուանուեցաւ։ Փորթ Արթհըրի Ռուս նաւերը ամրոցներուն կ'օգնեն, բայց իրենց ապագան անձկութիւն կը պատճառէ Ռուսերուն։ Սբ. Փեթերսպուրկի Ռուս նաւային սպայակոյտին պետ Վիրենիուս ծովակալը խօսակցութեան մը մէջ ըսաւ թէ, եթէ բերդաքաղաքն իյնայ, նաւատորմը նաւահանգստէն փախչելու եւ կռուելու է։ Ուրիշ ճար չկայ, վասն զի նաւահանգստին մէջ ջուրն այնչափ խոր չէ որ նաւերը օդն հանուին Մոլական Թոկօի ձեռքը չիյնալու համար։ Թոքիօէ կը հեռագրուի թէ նաւահանգստէն դուրս ելած Ռուսական երկու ծովամարտակրանալածներ ականներու զարնուեցան։ Մէնծն ընկղմեցաւ, իսկ միւսը քաշելով նաւահանգիստ տարուեցաւ։ Պաչտօնական հեռագիրներ կը հաստատեն Նովիէի ընկղմումը, բայց կը յայտնեն թէ Ռուսերն ընկղմեցին զայն, որպէս զի Ճափոնցիներու ձեռք չիյնար։ Շանկհայէ լուր կը տրուի թէ Ափոլո եւ Կրոնվոյ զործօն ծառայութենէ հանուեցան առանց պաշտօնական ձեւակերպութեան։ Օգոս. 25ին դրօշները չպարզուեցան եւ հրամանատարները ծանուցին թէ նաւերը նաւահանգստին մէջ պիտի մնան մինչեւ որ պատերազմը վերջանայ։ Այս համաձայն է Զարին հրամանին եւ կարեւոր ազդեցութիւն մը պիտի ունենայ Զինու չէզոքութիւնը պաշտպանելու մասին։ Զէնըկեցութիւնն յետոյ տեղի ունեցաւ։ Սասարիկ ճակատամարտ կը մղուի Լիաօեանկի մօտերը։ Կանխահաս էր անցեալ չաբթուան սա լուրը թէ Ռուսերը պարպած են զԱնչանչան։ Շաբաթ գիշեր սկսաւ անոնց նահանջը, թէպէտ ամբողջ ցերեկը դիմադրեցին Ճափոնցիներուն յարձակման։ Լիաօեանկի մօտ ուրիշ տեղ մը Ռուսերն ամրապնդեցան 6 թնդանօթ բերանել։ Այդ տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր, երբ 2,300 սպաններ եւ վիրաւոր ունեցան։ Ցաջորդական երեք օրերու մէջ անոնց կորուստն եղաւ 5,000, իսկ Ճափոնցիներունը 2,000։ Ճափոնցիները, Ռուսերը վանելէ ետեւ, ամրապէս հաստատուեցան, կ'ըսուի, Լիաօեանկի իշխող

բլուրներուն վրայ։ Ռուսերը բազմաթիւ են, կ'ըսուի, Անփինկի մէջ, Լիաօեանկէ 30 հազարամեթր հեռու դէպ հարաւարեւելք, եւ Ռուսական երկրորդ բանակ մը կը կազմուի Մուկդէնի հիւսիսակողմը։ Անչանչանէ նահանջելու միջոցին Զօր. Րուքովսքի եւ գնդապետ Բայէն սպաննուեցան։

—Նորագոյն հեռագիրներու համաձայն, Ռուսերը իրենց պաշարը թողլով եւած են Անփինկէ։ Ճափոնցիները իբր 2,000 կորուստ կրած են այդ քաղաքին չուրջ մղուած կռուին մէջ։ Ռուսերու կորուստն ալ ծանր եղած է։ Երկուշաբթի դիշեր Ճափոնցիները Լիաօեանկի առջեւ զօրաւոր հրետանի զետեղած են Ռուսական դիրքերու դէմ եւ սկսած են յարձակիլ գլխաւորապէս Ռուսերու կեդրոնին վրայ։ Ռուսերը ծանր կորուստ կրած են։ Հրետանիի հրամանատար Փոքարիլով գնդապետը սպանեալներուն մէջ կը գտնուի։ Կ'ըսուի թէ Զօր. Քուրոփաթքին դէպ ի Մուկդէն կը քաշուի, 40 հազար զօրք միայն թողլով պաշտպանելու համար զԼիաօեանկ։ Զորեքշաբթի թուականով կը հեռագրուի Սբ. Փեթերսպուրկէ թէ նախորդ օրը 16 ժամ անընդհատ կռիւ տեղի ունեցաւ Լիաօեանկի հարաւակողմը։ Ճափոնցիները չյաջողեցան Ռուսերու աջ թեւը դառնալու փորձին մէջ։ Ռուսերը 3.000 մարդ կորուսին, Ճափոնցիներուն ալ կորուստը ծանր եղաւ։ Ռուսերը 43 թնդանօթ գրաւեցին։ Իրիկուան դէմ Ճափոնցիները 25 հազար զօրք ընդունեցան եւ յաջողեցան յառաջ խաղալ եւ Լիաօեանկի արուարձանները գրաւել։ Նոյն թուականով ուրիշ հեռագրի մը համաձայն Ռուսերը սուինի յարձակումով վերստին գրաւեցին բոլոր իրենց կորուսած դիրքերը։ Բայց յայտնի չէ թէ Ճափոնցիներուն օգնութիւն ընդունելէն առաջ եղաւ այս թէ ետքը։ Անփինկի մէջ Ռուսերը 14 թնդանօթ կորսնցուցին։

Այլեւայլ։ Թէպէտ քանի մը օրէ ի վեր Զարը հրամայած է որ Ռուսիոյ կամաւոր նաւատորմի նաւեր այլեւս չէզոք նաւեր չկեցնեն պատերազմի արդելուած նիւթեր որոնելու համար, այդ նաւերէն մին, Սմոլենսկ, որ Հարաւային Ափրիկէի մօտերը նաւ մը խուզարկեց, դեռ իմացած չէ Զարին այս հրամանը։ Ռուսիոյ Արտաքին գործերու նախարար Լամստորֆ կոմսը Անգղիական դեսպանին թելագրած է որ Անգղիական նաւեր Սմոլենսկի հաղորդեն Զարին այս հրամանը։ Թելագրութիւնն ընդունուած է եւ Անգղիական հինգ նաւեր ճամբայ ելած են, կ'ըսուի, որ փնտռեն զՍմոլենսկ եւ զՍբ. Փեթերսպուրկ, նոյն կարգի ուրիշ նաւ մը։—Էտուըրտ թագաւորին առողջական վիճակին վրայ աննպաստ լուրեր ելան։ Բայց իր բժիշկները կը յայտարարեն թէ բոլորովին անհիմն են անոնք։ Ն. Վեհափառութիւնը քաջառողջ է, լաւ ախորժակ, քուն եւ մարսողութիւն ունի եւ սովորականէն աւելի զօրաւոր կ'զգայ ինքզինք։—Քորսիքա կղզիէն անտառային մեծ հրդեհի լուրեր կը հասնին։ Շոգեկառքով երթեւեկ եւ հեռագրական հաղորդակցութիւններ խափանուած են եւ չատ արջառ սպրած է։ Միեւնոյն ժամանակ ձիւն եկած է Աւստրիոյ այլեւայլ կողմերը եւ օդն արագ ցրտած։ Լհասայի մէջ Անգղիական երկու սպաներ վանականէ մը յարձակում կրեցին եւ վիրաւորուեցան՝ անոր յաղթելէ առաջ։ Յաջորդ օրը վանականը կախաղան հանուեցաւ եւ վանականներուն արգելուեցաւ իրենց վանքերէն դուրս ելլել։ Բայց խնդրին արագ լուծման հաւանականութիւնները աւելի կը չատնան, թէպէտ Տալայ Լամա աւելի հեռուները փախած է։—Լուտոի տարեկան ուխտագնացութիւնը վերջացաւ։ Կրօնական թերթեր 14–15 հրաշագործութիւն կը ծանուցանեն։ Սինոփոփի թղթակիցը կ'ըսէ. «Զեն ըսեր սակայն թէ այդ երկար ուղեւորութեան ձեռնարկող հիւանդներէն եւ անկարներէն քանի՛ քանի՛ն մեռան ճամբան, թէպէտ Փարիզեան մամուլը կը յիշէ այդպիսի քանի մը դէպքեր։» — Անվերսիթ մօտ Հոպոքէնի քարիւղի մթերանոցը այրեցաւ ահագին հրդեհէ մը։ Վնասը 10 միլիոն ֆրանք կը հաչուուի։ 15 գործաւոր բոցերու զոհ գացին։

—Ցոյս կայ թէ յառաջիկայ Հոկ.ի մէջ կ'աւարտի Սէնթիլոնի փապուղիին չինութիւնը։ 12¼ մղոնէն (19½ հազարամեթր) կը մնայ չինելի նուազ քան մէկ մղոն միայն, եւ չինութիւնն յառաջ կը տարուի երկու կողմէն ալ։ Իրապէս երկու փապուղի կայ իրարմէ 56 ոտք հեռու, բայց իրարու միացած՝ կամրջաձեւ նրբանցքներով՝ որոնց հեռաւորութիւնն է 100 եարտա, այնպէս որ փապուղիներէն մին պիտի հովահարէ միւսը։ Կառաջարը մէկ կողմ պիտի երթայ անոնցմէ միով, միւս կողմ՝ միւսով։— Օրէյնճի նախորդ նախագահ Մ. Սթէյն հեռագրեաւ կ'աղէկնայ եւ Մեծ Բրիտանիոյ կառավարութեան հաւատարիմ հպատակ մնալու երդում ընդնէլէն ետեւ պիտի վերադառնայ Հարաւային Ափրիկէ։ —Յունաստանի Թագաւորը չարաթ Փարիզէ մեկնեցաւ եւ երկուշաբթի Քոփէնհակ հասաւ։— Լավալի եպիսկոպոսը կիրակի Հռոմ ժամանեց եւ Պապին ներկայացաւ։ Ինքն էր մին այն երկու եպիսկոպոսներէն, որոնց համար ծանօթ վէճը ծագեցաւ Վատիկանի եւ Ֆրանսական կառավարութեան միջեւ։ — Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսը չարաթ Նիւ Եօրք ժամանեց եւ անմիջապէս ուղեւորեցաւ դէպ ի Քանատա։ Անտի պիտի վերադառնայ Միաց. Նահանգները եւ Անգղիա երթալէն առաջ Ամերիկայի Նախագահին հիւր պիտի ըլլայ Ուաշինկթընի մէջ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՕՐԻՆԻ Ա. ԾԱՂՈՒ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ֆիննաճաճըլար եօզուղու Ամերիկան խանը

ՄԻՍԻՈՆԱՐԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Ցաւոկ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք հետեւեալ գիրքերուն վրայ՝ որոնք կը ծախուին մեծ զեղչով։

Թիւ 871 Ըէհտաուսի Անգղիերէնէ Թուրքերէն բառգիրքը։ Էջ 827։ Կաչեկազմը 95 եւ լաթակազմը (Թիւ 872) 80 դահ.։

Թիւ 873 Ըէհտաուսի Թուրքերէնէ Անգղիերէն բառգիրքը։ Էջ 2,224։ Կաչեկազմը 180 եւ լաթակազմը (Թիւ 874) 160 դահ.։

Այս բառագիրքերուն թէ՛ Անգղիերէնէ Թուրքերէնը եւ թէ՛ Թուրքերէնէ Անգղիերէնը այս անգամ միեւնոյն մեծութիւնով եւ ձեւով կազմուած են։

Թիւ 754 a ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մաս Ա.

Թիւ 754 b ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մաս Բ.

Առաջին եւ երկրորդ մասերը զատ զատ, պարզ կազմ, 3 դահ., երկու մասերը միկտեղ պարզ կազմ, 5 դահ., ընտիր կազմ 6 դահ.։ Կը ծախուին Կ. պոլիս Ամէրիգան խան։ Այս գիրքերուն Տաճկերէնն ալ կը գտնուի։

Թիւ 621 Մեկնութիւն չորից Աւետարանաց (924 էջ), լաթակազմը 15, կաչեկազմը 18 դահ.։

Թիւ 623 Մեկնութիւն Դոթթ. —Բ կորնթացիս (523 էջ), լաթակազմը 9, կաչեկազմը 11 դահ.։

Թիւ 625 Մեկնութիւն Թղթոյն առ Գաղատացիս—Յայտնութիւն (774 էջ), լաթակազմը 12, կաչեկազմը 15 դահ.։

Երեք հատորը միկտեղ, այսինքն Թիւ 621, 623, 625, գին լաթակազմ 30 դահ., եւ Թիւ 622, 624, 626, կաչեկազմ 40 դահ.։

Թիւ 628 Բառարան Սբ. Գրոց (635 էջ), գին 15 դահ.։

Թիւ 703 Դրամապաչտութիւն եւ Ուրիշ Բաներ (Տոքթ. Ուոչպըրնի)։ Թղթակազմը 5 եւ լաթակազմը 8 դահ.։

Թիւ 735 Այխարհագրութիւն (Փրոֆ. Մանիսաճեանի)։ Գին 14 դահ.։

Գաւառներէն դիմել առ Մր. Ու. Ու. Փիթ։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻՆՈՑ

Մխ Հոլսէ, որ մանկապարտէզի վարժուհիներ կրթած ու պատրաստած է Իզմիրի եւ Սըվազի մէջ, այս տարի Տրապիզոն պիտի մնայ։

Մանկապարտէզի վարժուհի ըլլալու համար կրթուիլ փափաքող օրիորդներ պարտին իրենց նախորդ ուսուցիչներէն կամ ուրիշ վստահելի անձերէ բարի վարքի եւ ուսման ուրիշ ճիւղերու մէջ բաւականաչափ կրթութեան վկայական ներկայացնել։

Դասաւանդութիւնները կ'սկսին յառաջիկայ Սեպտ. 1/14ին։ Տարեթոշակն է 12 ոսկի Օսմ. կանխիկ։ Աւելի տեղեկութիւններու համար դրել առ Տիկին Լ. Ս. Քրոֆորտ, Ամերիկեան Վարժարան, Տրապիզոն։

ԱՓՕՍԹՕԼԻՔ ԻՆՍԹԻԹԻԹ, ԳՈՆՆԱ

(ՃԷՆԱԼԷԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ)

Վարժարանս կ'աւանդէ մեր երկրին մէջ գտնուող Ամերիկեան միւս գոլէճներուն յար եւ նման ծրագրով մը (Օսմ., Հայ., Ֆրանս., եւ Յուն. (Յոյներու համար) լեզուները, ինչպէս նաեւ բնական, բնապատմական, ուսողական, փիլիսոփայական, եւն. գիտութիւններ։ Իսկ իբր արուեստ կ'ուսուցանէ կահագործութիւն, լուսանկարչութիւն, ջութակահարութիւն։ Ասկէ զատ պիտի չարունակէ նաեւ 3 տարուան

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

մը, ուր մասնաւոր խնամքով պիտի դասախօսուին գործնականապէս Աւետարական, Այխարհ. Թուաբ. Տոմարակալութիւն, Օրէնսգիտութիւն, վաճառականական եւ արհեստաւորական գործողութիւններ, պաշտօնական եւ ոչ պաշտօնական ամէն տեսակ գրութիւններ Օսմ., Հայ., Ֆրանս. լեզուներով, եւն. եւ այս ճիւղին աշակերտները ստիպուած չպիտի ըլլան գոլէճական միւս դասերուն հետեւելու։ Տարակոյս չի կայ թէ այս նորութիւնը որ կը պակսէր մեր մէջ մեծ օգուտներ պիտի ընծայէ հասարակութեան։ Այս տարուան համար դասատուաց թիւին վրայ պիտի աւելցուի նաեւ Ամերիկայի Բէնսիլվանիոյ համալսարանի փրոֆէսորներէն մին, ինչպէս նաեւ Զուիցերիայէն Գաղղիերէնի դասախօս մը։ Դիչերօթիկներու գպրոցական տարեթոշակն է 10 Օսմ. ոսկի։ Նոր տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպ. 11/24ին։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գպրոցին Տնօրէնութեան։

37

ԱՂՋԿԱՆՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈԼԷՃ, ԻՄՍԿԻՒՏԱՐ

Աղջկանց Ամերիկեան Գոլէճի յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպ. 15ին։ Դիչերօթիկ աշակերտուհիները Գոլէճ կ'սպասուին 14ին։ Հաստատութեանս չէնքերն օժտուած են կեդրոնական ջեռուցիչով մը, որ մեծապէս կը նպաստէ գիչերօթիկներու վիճակին հանգստաւէտութեան։ Ուրիշ բարեօգուտներ ալ պիտի ըլլան տարւոյն ընթացքին մէջ։ Աւելի տեղեկութիւն ուզողներ դիմելու են նամակով Գոլէճին նախագահին, կամ Սեպ. 1էն ետքը անձամբ երթալու են Գոլէճ։

38

ՈՒՂԵՑՈՑՑ ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔ ԸՆԹԵՐՑՈՂԱՑ

Պարբասրէց Գ. Պալթասարեան

Պատկերազարդ հատոր մ'է, որ օգտակար եւ ամփոփ ծանօթութիւնները կը պարունակէ Սուրբ Գրոց վրայ։ Ամէնուն յանձնարարելի գիրք մը։ Գին 5 ղրչ.։

Վաճառման կեդրոնատեղիք. Ց. Մատթէոսեան վաճառատունը, Պայազիտ Հասւս, Կ. պոլիս եւ հեղինակին քով, Պրուսա։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐՔՂ ՊՐԻՔԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆՔԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգղ. Ոսկի		3,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ	»	16,378,771
ՀԱՍՈՅԹ 1902		
ՏԱՐԻՈՑ	»	3,628,617

ՆՕՐՏՂԲՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգղ. Ոսկի		3,000,000
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ	»	6,227,900
ՀԱՍՈՅԹ 1902		
ՏԱՐԻՈՑ	»	1,447,400

Ընկերութիւնքս իրենց կ. պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կը տանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրաղնի սակերով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց սակերը, բաղդատաբար այն բացարձակ ապահովութեան՝ զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն ստուարութեամբ։ Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան՝ միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասներն 39,500,000 Անգղ. ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

"ՄԱՐԻՔԻՄ"

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգղ. ոսկի 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգղ. ոսկի 140,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւուց եւ առագաստանաւուց մէջի ապրանքները եւ դրամածրները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաչա խան, գետնայարկի թիւ 21 եւ 22 սենեակները, առ ԳԱՒՌԻԿ Յ. ՍԵՐՈՔԵԱՆ, Գործակալ կ. պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԺԱՄԱՑՈՒՅՑՆԵՐ

Նիքել, արծաթ եւ ոսկեպատ

WALTHAM եւ ELGIN

հռչակաւոր գործարաններու։

Ժամագործական գործիք եւ պիտոյք,

Անգղիական զմեղի, մկրատ եւ ածելի։

ԵՓԲԵՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

114. Թարաղճըլար փողոց եւ

3. Ալնաճըլար փողոցի անկիւն, կ. պոլիս։

Գաւառներէ ընդունուած յանձնարարութիւնք ճշդիւ և փութով կը կատարուին։

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ վաճառատան թէ՛ պատրաստ եւ թէ՛ որ ըստ օրէ հասնող Հնդկական, Սէյլանի, Զինի եւ Ճավայի թէյերը իրենց թարմութեամբ եւ հոտով կրնան ամէնէն դժուարահաճներն իսկ գոհացնել։ Ուղղակի վաճառատան եղած յանձնարարութիւններ փութով եւ խնամով կը կատարուին։

Հասցէ.—Կ. Եավրուեան եւ Յ. Իսագուլեան թիւ 10, Ճէլալ պէյ խան, Կ. Պոլիս։

ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Դրամագլուխ 12,000,000 Անգղ. ոսկի

Անգղ. Ապահովագրական Ընկ. հրդեհի եւ կենաց, «ՐՈՑԼ» ընկերութեան հետ ձուլուած։

Հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ստացուածներ քարուկիր եւ փայտաչէն, կարասի եւ ապրանքներ, եւն., եւն.։

ԼԱՆՔԱՇԻՐ Ընկ.ը միշտ նշանաւոր եղած է ամէն վնաս անմիջապէս եւ արդարութեամբ հատուցանելով։ Իր ահագին դրամագլուխը

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ Անգղ. Ոսկի

բացարձակ ապահովութիւն կ'երաշխաւորէ իր ապահովագրեալներուն։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ.	1 North John St.
ԼՈՆՏՈՆ.	28 Lombard St. E. C.

Փոխ գործակալութիւններ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

Ընդհանուր գործակալներ ի Կ. պոլիս

BOND, SELLAR & Co.

(Պոնտ, Սէլըր եւ Ընկ.)

4, 5 Բիւզիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա